

Kie Kienok Zisas Kilaisiyaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ bamgat sokbewe ke kie kienok Zân zikat same ege

Kwitnaŋ kwitnaŋ enzililiŋaŋ msokbembeyelen zet kapi Zânaŋ mka katikŋaŋ Patmos tati kuye. Egaŋ Zisasiyelen nemba kekok maŋge ma Zebediyet nemuŋaŋ (Matiyu 10:2). Zân am sambe penanaŋ nâmpeip. Ekŋen dapmelaŋge 7 Esia msalen talip ekŋen kekok egaŋ nâmindein. Zân ek an nâmkiŋpepeŋaŋ temaŋ ma Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ Penaŋ keŋanen mkatikŋaŋ bemti mamain ke am sambeyaŋ nâmtalip. Kwit Kie Kienok keyet yaŋaŋ kapigok, kwitnaŋ kwitnaŋ enzililiŋaŋ msokbembenaŋ.

Egaŋ mka katikŋaŋ Patmos msat nambu tungupmaŋ ke tati kwitnaŋ kwitnaŋ bamgat sokbewe kapi kie kienok ekmâge. Egaŋ ekme Sadaŋgalen winde kwage yaŋgut bam penaŋ Kawawaŋgalen windeyaŋ mobotnaŋ penaŋ bemtati kume tomâpme delaŋ zemâpme Kawawaŋaŋ etaŋ windenaŋbeŋ bemti tati mobe kekok ege. Zânaŋ am golaŋin time tapmeŋgut nukŋaŋ sambe ke sokbemosâpm. Nukŋaŋ ke zet esemteŋ penaŋ kekok kekok sokbewe penaŋ ku zeye. Egaŋ zet myambu zenze zet omba penaŋ zeye. Mneti kasaŋine ekŋenaŋ nâwepmagen zemti set kekok kuye.

Zet ŋotekŋaŋ temaŋ kapigogaŋ kie kienok kapiyet keŋan talip:

- 1:1-8 Zemâtâtât zet
 1:9-20 Zisasiyaŋ dapmelaŋge 7 ekŋengat
 tuŋguwinan mamain
 2-3 Notn zapat meluwaŋ dapmelaŋge 7
 ekŋengat kumindaye
 4-5 Amobotnaŋ mundum totatalen tazinmak
 Kawawaŋgalen zet muŋguŋguŋaŋ ma Sipsip-
 gat Nemuaŋaŋ
 6 Gwede 7
 7 Kawawaŋ zemolimpepeŋaŋgalen zet
 8:1-11:19 Kawawaŋgalen lumun 7 enselaŋ
 kumbuwepgalen zet
 12-14 Kwitnaŋ kwitnaŋ ŋep bemâpme
 timkalalaŋgalen kanaŋ
 15-16 Kawawaŋgalen batikondo temaŋ 7
 17:1-20:10 Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ
 Penaŋaŋgat kasa makup ekŋen Kawawaŋaŋ
 indawalesâpm
 20:11-15 Dopmaŋ mututu kanen
 21:1-22:5 Kawawaŋaŋ kululuŋ msat ma
 Zelusalem alakŋaŋ weyaŋsâpm
 22:6-21 Zet zemdelaŋ zenzeŋaŋ

¹ Papia kapi kan belaknik kapiyet keŋanen kwitnaŋ kwitnaŋ penaŋ sokbesâpm keyet zapatnaŋ am Kawawaŋ nâmkŋipemti msalen mamaip ekŋengat zemsokbemindandayet Kawawaŋaŋ Zisas Kilaisiyet zeme naman Zisas Kilaisiyaŋ enselaŋ kululuŋengatnaŋ peme Zân Zisas Kilaisiyelen sisiliŋ an ekmagen toti zemzikat saye. ² Zikat same Zânaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ eknâm mge keyet ma Kawawaŋgalen zelen kwitnaŋ kwitnaŋ bamgat sokbesâpm ke

eknâm mge ma Zisas Kilaisiyelen zet zapat penan zemkawan beye eknen ke papiaen kume towege. ³ Mme am eknen zet kapi mamakuiwan kenin dolaknan bek ma am eknenan zet kapi nâmti manḡawepuip kenin dolaknan talit eneyet kan bududuk beme meluwan papia kapiyet kenan kukunan ke ilak sokbesâpm.

Zânan dapmelaḡe 7 ekḡengat zapat meluwan kumindaye

⁴⁻⁵ Neḡ dapmelaḡe 7 Esia msalen talip ingat meluwan pigok kumindayap: Kawawan ewenan baen takwageyan alak tapmain ya ewe tapmobe. Âpme Kawawan ek ma Emetak Tenan mulupman katnan 7 mamm keyan Kawawanan mundum totatatnan matazinen kemagen eḡan soknan matazin. Ma Zisas Kilaisiyelen zetnan amnan ḡep mkipman bembeyelen ma eḡan gakikiengatnan kukḡangat wati mama kanzizitgalen sek ke tiye yan alak pigogat msat sambeyelen amobotnan sambeyet Amobotnanin manḡeyan main. Ya eknen tuk keyan dapmelaḡe 7 in keḡ taolet ma keḡ sewaknan indawep keyet neḡ mandunduyap.

Zisas Kilaisiyan ningat gogot mti gakimti sipman mulage keyepm ningalen yom peme mege. ⁶ Kegok mti Zisas Kilaisiyan nin mme am dundundeset indamukulem mimiyelen mulup nsakwep mti Kawawan Bipm sesewatpenup. Kame Zisas Kilais sesewatsane; eḡan kwesiḡ kwesiḡ damun mulupman windenanben penan mamm. Ke penan.

⁷ “Nâit, ek zanza paleset kopme am sambe zikalin ekmagen ekme mesâpm. Ke am tewen kuwienan̄ kegogak eksâbip. Mti am sambe msat n̄en msat n̄en mamaip ekñenan̄ egat si kember̄ mbep.” (*Daniel 7:13; Zekaraia 12:10*)

Penan̄ sokbesâpm. Ke penan̄.

⁸ Amobotnan̄ Kawawan̄an̄ windenan̄mak egan̄ zeye, “Neñ kwitnan̄ kwitnan̄ sambeyet ton̄an̄ ma kwitnan̄ kwitnan̄ sambe nen maekdamun̄ miyap ma neñ ewen̄an̄ takwaban̄an̄ alak tapmayawan̄ ya ewe tapmobap.”

Zân̄an̄ Kilais ege

⁹ Zân̄ neñ Amobotnan̄magen ingat nolingapmti sisipeñpen̄ nsakwep mamindaip ma nsakwep Kawawan̄galen̄ damun̄ katnanen̄ mama keyet keñanen̄ nâmisim tatnup. Naman̄ neñ Kawawan̄galen̄ zet zemkawan̄ bewan̄ ma Zisas zet penan̄ mkoge ke zemsokbema kasa ekñenan̄ neñ Patmos msat nembu tungupmanen̄ mka katikñan̄ neme taban. ¹⁰ Ke tapmopma Sonda n̄ngat Kawawan̄galen̄ Emetak Ten̄an̄ keñnan̄ bemisikme zet n̄andan̄an̄ teman̄ sepeman̄ lumun̄ nembon̄ bannaset kume nâmban. ¹¹ Nâma zeye, “Geñ papiaen̄ kwitnan̄ kwitnan̄ zikat gasowawen̄ keyet meluwan̄ kumti dapmelan̄ge 7 mka teman̄ ekñen̄ kapiyet bemane mebe. Epesa ma Samilina ma Pelegamam ma Taitala ma Salidisa ma Piladelpia ma Laodosia mka teman̄ ekñen̄ keyet.”

¹² Âpme neñ an̄ zet zeye ke eksâgât gilik zemti ekma lam 7 goliyan̄ weyayan̄an̄ ke onzem-pepen̄an̄gat ¹³ busatnan̄in̄ sutnateman̄ an̄ n̄en An-

gat Nemuŋaŋ nembon. Egaŋ kâlâpmaŋ teepmaŋ miakti bitim nembon goliyaŋ weyayaŋaŋ keyaŋ mamsosoŋanen zamti tage. ¹⁴ Ma ŋokzupmaŋ satnaŋ kwalem zupmaŋ kebon ma zikatnaŋ ilizuzut taŋam nembon. ¹⁵ Ma setnaŋ sokŋaŋmak penaŋ galas peyak peyak mam kebon. Ma zet ŋandaŋaŋ temaŋ tu saŋsaŋ bimaŋ maosingalen kwisakŋaŋ kebon. ¹⁶ Ma betnaŋ penaset wenzim 7 atam tage ma dembusekŋanen wanam teepmaŋ kukŋaŋ nembet nembet apum tage ma ŋenzimosetnaŋgalen busatnaŋ kasup tinsutnan maekzin kebon.

¹⁷ Âpme neŋ ek ekti setnanen tokutumti gakikiŋanok wemban. Ya egaŋ betnaŋ penaŋaŋ neŋ natamti zeye, “Kingagapiŋ! Neŋ kwitnaŋ kwitnaŋ yaŋbembenaŋ tapma sokbeyeyaŋ ewe delaŋ zenzenaŋ kogogak tapma kwitnaŋ kwitnaŋ delaŋ zemâbe. ¹⁸ Neŋ mama toŋaŋaŋ gakimti waban ya mamti mambap. Neŋ zemdelaŋ zenzeyelen winde neŋmak tazin ma teziŋ ŋandaŋ keŋan mebegalen winde neŋ nanaŋaŋ. ¹⁹ Ilakgat geŋ kwitnaŋ kwitnaŋ eksâpmnik keyet meluwaŋ kusenik. Kwitnaŋ kwitnaŋ tazin ke alak kapi eksâpmnik ma bam kwabe keyelen eksokbesâpmnik ekŋen ke kusenik. ²⁰ Ma bet penaset wenzim 7 ma lam 7 ekdak keyet yaŋaŋ kapi zema nâmbak: wenzim 7 ke dapmelaŋge 7 ekŋengalen an damuŋ 7 ma lam 7 ke dapmelaŋge 7 ilin.”

2

Dapmelaŋge Epesa mka temanen talip

ekņengat Zânaņ meluwaņ kumindaye

¹ Âpme Kilaisiyaņ nâgât kapigok zeye, “Dap-melaņge Epesa mka temanen talip ekņengalen an damuņgat ma ilinaņgat zet papiaen pigok kumti bemane melak: ‘Betn penaset wenzim 7 mmamti lam 7 golaņ mimiņaņ keyet tuņgupman mebe kokot mamiap neņ zet kapigok zesowap,
² Neņ mama mimiņinaņgalen yaņaņ ņep nâyap ma neņ in ammagen muluwin temaņ mbien ma ammagen sewak sewak mambien ke neņ ņep nâyap. Ma in am bekaņa yominmak indikpeņpeņ mimindeme ingat tuņguwinanen ku talip. Ma in an ekņen Kawawaņgalen zet zapat dolakņaņ zet zikat indanda penaņ manzeip ekņen keyet mama mimiņinaņgat yaņin msokbemindikbienen ekņen zet zikat indanda penaņ yek. Ma in indiksokbewienen ekņen an dâsukitoņ etaņ. ³ In neņmak tusuwien keyepmti sek sindem nâmisimatip keyaņgut in epumti sewak sewak mulup giņgiņ mamip.
⁴ Yaņgut neņ ingalen nukņaņin kapigok mtati ingat oloņen ku mamiap. ⁵ Nâip, itnaņaņ in nâgât igagen indembeye yaņgut alak pigogat yek. Keyepmti in yominangatnaņ keņin ku gilik zewep beme neņ koti ingat dapmelaņge dolakņaņ ku nâmindewap. ⁶ Yaņgut mama mimiņin kapiyaņ dolakņaņ bein. In Nikolaiten am ekņengalen mama mimiņin bekaņagalen set ke in sekaņaņ manâmindeip. In ekņengalen mama mimi bekaņa neņ sekaņaņ manâyapnok in kekok manâip. Ke pembenା.

⁷ In wakņin benti nâlen Emetak Teņaņ nâgât

zet zeme neŋ dapmelaŋgenne ekŋengat zeyap ke in nâit. Am ŋenaŋ nâmkĩŋpepe neŋmagen atam tati bekaŋŋalen winde ke kume tobe beme egaŋ Kawawaŋgalen muluwen tep katnaŋ mama maindain ke neŋ ŋep nâmpema nimti kwesiŋ kwesiŋ mambe.’ ”

Dapmelaŋge Samilina mka temaŋ talip ekŋengat Zânaŋ meluwaŋ kumindaye

⁸ Âpme Kilaisiyaŋ nâgât kapigok zeye, “Dapmelaŋge Samilina mka temaŋ talip ekŋengalen an damuŋgat ma ilinaŋgat zet zapat meluwaŋ pigok kumti bemane melak. ‘Neŋ kwitnaŋ kwitnaŋ sambeyet toŋaŋ ma kwitnaŋ kwitnaŋ sambe nen maekdamuŋ miyap ma neŋ gakikiengatnan belak zemamaen kwaban. ⁹ Kawawaŋgalen zet zapat dolakŋaŋgapmti in sisipeŋpeŋ mimindawien ke nâyap. Ma in milawatmageset bekopsat matalip yaŋgut nâmkĩŋpepemageset in katikŋaŋ penaŋ beip. Zuda am ekŋenaŋ in zematatindemti zet mobotnaŋ mimindawep ke neŋ nâyap. Ekŋen keyet nâmkĩŋpepeŋin penaŋmak yek; ekŋen ke Sadaŋgalen maŋge. ¹⁰ In sisipeŋpeŋ ewe sokbemindawe keyet ku kiŋgabep. Nâip, Sadaŋ ek ingat windenjin mim eegat nâmti egaŋ mulupmaŋ mti inmagengatnaŋ notnaŋ mka katikŋan indewe. Âpme ingalen nukŋaŋin ke msasa 10 kapi tabe. In nâmkĩŋpemnepeŋ mamambepgapmti indome gakiwep beme nâmkĩŋpepeŋinaŋgat tosaŋaŋ mama kanzizit tiwep.

¹¹ In wakñin bemti nâlen Emetak Tenan nâgât zet zeme neñ dapmelañgenne ekñengat zeyap ke in nâit. Am ñenan nâmkinpepe neñmagen atam tati bekañgalen winde ke kume tobe beme gakiki delañ zenzeñepiñ teziñ ñandanen ke ku towebe.’ ”

Dapmelañge Pelegamam mka teman talip ekñengat Zânan meluwan kumindaye

¹² Âpme Kilaisiyan nâgât kapigok zeye, “Dapmelañge Pelegamam mka teman talip ekñengalen an damuñgat ma ilinañgat zet zapat meluwan pigok kumti bemane melak. ‘Neñ wanam teepman kukñan nembet nembet mtalap. Nâlen zetn kapi zesowap, ¹³ In mka temanen matalip keyet yanañ neñ ñep nâyap. Sadan ek mka keyet amobotnan bemti matazin keyañgut in nâgât kwizet buñam esemteñ mmambienen Antipas Kawawañgalen zapat dolakñan zemkawan beme Kilaisiyan ñep mamkipman bein ek Sadanñgalen mka temanen ke kume gakiye. Âpme in kan keyet nâmkinpem nanayet meluwan mti wisat ku mbien.

¹⁴ Âpme neñ kwitnan kwitnan notnan mamip keyet keñ kwep ku mambeyap. Inmagen am notnanan an kwitnan Balaamñgalen zemzikat indanda ke mamkatik bemti matalip. Egan an kwitnan Balakgat zemzikat same Balakgan zemindeme Israeal am ekñenan nopiomgat meu wisikñ sasanan ke nimti ma sek kilen mama ke mâti yom aikbien kegok ekñenan ewe tapmip. ¹⁵ Âpme sepem kegogagak inmagen am notnanan Nikolaiten ekñengalen zemzikat indanda

mamâlip. ¹⁶ Keyepmti in yominangatnan kenjin gilik zek! Yek bewe beme neŋ inmagen sakwep koti am mama mimiŋin keboŋ mamaip ekŋen ke zemdelaŋ zenzeyelen winde nanaŋaŋ wanam teepmaŋ nembonŋ dembusekŋnan kwati matazin keyaŋ ekŋen indowe.

¹⁷ In wakŋin bemti nâlen Emetak Tenŋaŋ dapmelanŋenne ekŋengat zet zein ke nâit! Am ŋenaŋ nâmkiŋpepe neŋmagen mamtati bekaŋaŋgalen winde ke kume tobe beme an ke meu kulu-luŋengalen ke nimbe. Ma neŋ nanaŋaŋ satnaŋ* kwit alakŋaŋaŋ keyet palen tatatnaŋ ke sama atawe ke am ŋenaŋ meluwaŋ ke ku eknâambe ikŋaŋ etaŋ nâambe.’ ”

Dapmelanŋe Taitala mka temaŋ talip ekŋengat Zânaŋ meluwaŋ kumindaye

¹⁸ Âpme Kilaisiyaŋ nâgât kapigok zeye, “Dapmelanŋe Taitala mka temaŋ talip ekŋengalen an damuŋgat ma ilinaŋgat zet zapat meluwaŋ pigok kumti bemane melak. ‘Meluwaŋ kapi neŋ Kilais Kawawaŋgat Nemunaŋ nâlen. Ma nâgât zikatn taŋam nembonŋ ma setn sokŋaŋmak balas zulupme peyak peyak mamm keboŋ. ¹⁹ Neŋ ingalen muluwinanŋalen yaŋaŋ nâyap. In gogot mamneip ma manâmkiŋpemneip ma nolin mamukulem mip keŋ sewakŋaŋ palen mamaip ma alak muluwin omba tapmip keyaŋ itnaŋaŋ ke sebempein.

²⁰ Yaŋgut neŋ zet piyet keŋ kwep ku beyap eneyet in imbi Zesebel nâmpeme egaŋ ikŋaŋak

* **2:17:** Nanaŋaŋ satnaŋ sawe keyaŋ mkawaŋ benen an keyet yomaŋ katikpewan.

neŋ golanŋ zenze imbi zemti nâlen mulup anne ekŋen zemzikat indamti bekanaset indatiŋe toti ekŋenaŋ sek kilenŋalen mama mimi ke mâti meu nopiomgat sasaŋaŋ ke manip. ²¹ Neŋ egaŋ keŋaŋ yomengatnan gilik zenzeyelen kanaŋ bempewan yaŋgut egaŋ sek kilenŋ mamaŋaŋ ke ku peme tapme keŋaŋ ku gilik zeye. ²² Keyepmti mama mimiŋaŋ keyet dopmaŋ zawat sek sindem temaŋ tiwe. Ma am ŋenaŋ ekmak sek kilenŋ mamain egaŋ kegogagak dopmaŋ sek sindem mobotnaŋ penaŋ tiwe. Yaŋgut yomengatnan keŋin gilik zewe beme dopmaŋ ku tiwep. ²³ Ma nemunambaŋane ekŋenmagen zawat temaŋ penaŋ pema koti mme gakimâbep. Kegok mma mka kataŋ nâmkînpepemak maŋge ekŋenaŋ nâmbep neŋ am ŋoktikŋinmak keŋin maegap. Neŋ in muluwinangat tosaŋaŋ sepem igak igak indawap. ²⁴ Mti Taitalayetnaŋ am notnaŋ in zemzikat indanda ke ku mammtalip ma in Sadaŋgalen mulup penaŋ ke ku mamkatik beip ingat kapigok zeyap, Neŋ mulup ŋen in ku tusumindawap. ²⁵ Yaŋgut in ewe nâgât nâmkînpepmi muluwin dolakŋaŋ mkwabien ke mâti atam kitik mtapmetne peme neŋ gilik zemkobap. ²⁶ Am ŋenaŋ Sadaŋgalen windaŋaŋ ke kume topme nâlen zet zemkawan bemindawan ke mkatik bemti tapmetnepeme delaŋ zenzenaŋ ek Kawawaŋaŋ winde same msat sambe kapi indikdamuŋ mbe.

²⁷ “Âpme egaŋ am aen butnaŋaŋ amobotnaŋgalen tonŋanok mtati indikdamuŋ mbe. Mti indawalebe ma kumsome isisikŋaŋ menzim tosinok zaliwep.” *(Sam 2:9)*

28 Âpme neŋ wenzim “Saputuŋ” matazin ke an ke sawap. 29 In wakŋin bemti nâlen Emetak Teŋaŋ nâgât zet zeme neŋ dapmelaŋgenne ekŋengat zet zeyap ke in nâit.’ ”

3

Dapmelaŋge Saldis mka temaŋ talip ekŋengat Zânaŋ meluwaŋ kumindaye

1 Âpme Kilaisiyaŋ nâgât kapigok zeye, “Dapmelaŋge Saldis mka temaŋ talip ekŋengalen an damuŋgat ma ilinaŋgat zet zapat meluwaŋ pigok kumti bemane melak. Zet kapi neŋmagengatnaŋ kozin. ‘Neŋ Kawawaŋgalen Emetak Teŋaŋ neŋmak mamti mulupmaŋ katnaŋ 7 mamm ma neŋ wenzim 7 mammtalap. Ma am ekŋenaŋ dapmelaŋge ingat muluwin dolakŋaŋ penaŋ mamip manâmindeip. Yaŋgut in Kawawaŋgalen ze zapat dolakŋaŋ ku mkawaŋ bemti mâbien. Neŋ ingalen mamaŋinaŋgat yaŋaŋ ke nâyap kelak in am gakikiŋaŋnok maip. 2 Neŋ ingalen mama mimiŋin ekma Kilais mâbâgalen Kawawaŋaŋaŋ piliŋ bempeye keyet katanŋ ku bein. Keyepm in gakikiŋaŋnok maiwengatnaŋ wati mulup dolakŋaŋ windenaŋbenŋ neŋmagen mti kwitnaŋ dolakŋaŋ inmak taindain ke mkatik beit. Mti mama mimi dolakŋaŋ inmagen tazin bugan keyaŋ delaŋ zewemagengat. Neŋ ingalen muluwin Kawawaŋgat zikatnan esemtenŋ penaŋ ku aikban. 3 In Kawawaŋgalen zet zapat dolakŋaŋ eweŋaŋ baenen diindowien ke otrnâit ma ke in gawepumti mambep. Kegok mti in yominangatnan keŋin gilik zemti mamaen kwabep.

Yek beme neŋ gilik zemti kambu titi an sepemnok ingalen kobap. Kan keyet in mulup mimipiŋ ma in nânâpiŋ tapme neŋ kobap. ⁴ Âpme Saldis mkaengatnaŋ am kwep kwep yom mimipiŋ maip in kâlâp satnaŋ indama miakti neŋmak mebep. In esemteŋ mambiengapmti neŋmak ŋep mam-bep. ⁵ An ŋenaŋ nâmkinpepe Kawawaŋmagen windenaŋ bem tabe beme egaŋ kâlâp satnaŋ munduŋbe. Ma neŋ kwilin mama kanzizitgalen papia tazin ke ku asekbap. Ma neŋ Bien ma enselŋaneyet zikalinan, “Ekŋen nâlen zapat,” ke sosok zemkawaŋ bewap. ⁶ In wakŋin bemti nâlen Emetak Teŋaŋ nâgât zet zeme neŋ dapme-laŋgenne ekŋengat zeyap ke in nâit!’ ”

Dapmelange Piladelpia mka temaŋ talip ekŋengat Zânaŋ meluwaŋ kumindaye

⁷ Âpme Kilaisiyaŋ nâgât kapigok zeye, “Dapmelange Piladelpia mka temaŋ talip ekŋengalen an damuŋgat ma ilinaŋgat zet papiaen pigok kumti bemane melak. ‘Neŋ teŋ toŋaŋ ma kwitnaŋ kwitnaŋ zema penaŋak masokbein. Ma neŋ winden sakamaŋ amobotnaŋ Dewitgalen nemoŋ. Ya am ŋenaŋ nâlen mulupmnaŋgat ŋep ku zemkululuyelen. ⁸ Neŋ ingalen muluwin ŋep nâmâtâlâp. Ma neŋ nâyawen in winde isikŋaŋ bugan taindain yaŋgut in nâlen zetn gawepumti nâgât ku wasinewien. Neŋ mulup Kawawaŋgalen zet zapat dolakŋaŋ mkawaŋ bambeyelen omba penaŋ indawan ma am ŋenaŋ muluwin ke ku zemkuluye. ⁹ Nâip! Am dâsukitoŋ ekŋen Sadanaŋgalen maŋge ekŋenaŋ ilinaŋgat Zuda am manzeiwaŋgut

yek penaŋ. Neŋ ekŋen ke indatima inmagen sokŋan koti ingat pedondom indawep. Mti in kapigok nâmâtâbep, neŋ dapmelaŋge ingat neŋ gogot mamiyap. ¹⁰ In nâlen zet ke gawepumti sisipeŋpeŋ mimindame in nâmisim tabiengapmti sisipeŋpeŋ ma nukŋaŋ temaŋ msat katanŋ kwabeen kan keyet neŋ indikdamuŋ mma tetimaemae kanen windeŋaŋ beŋ bemti tabep. ¹¹ Âpme neŋ sakwep kosowapgat nâmkiŋpepe taindain ke weyaŋ ekdamuŋ mbep. Ma ŋenaŋ ingalen mama mimiŋinaŋgalen tosaŋaŋ kululuŋen tiwep ke ku mpewe. ¹² Am ŋenaŋ nâmkiŋpepe Kawawaŋmagen windeŋaŋ bem tabeen ke Kawawaŋ nnaŋgalen sesewat mkayelen tepumaŋ temaŋnok bein. Ma egaŋ mka ke ku katipewe; neŋ egat palen Kawawaŋ nnaŋgat kwitnaŋ kumpewap ma neŋ kegogak Kawawaŋ nnaŋgalen mka temaŋ kululuŋengatnan kwatobe ke kwitnaŋ Zelusalem alakŋaŋ kuwap. Neŋ kegogagak egat palen kwitn alakŋaŋ kuwap. ¹³ In wakŋin bemti nâlen Emetak Teŋaŋ nâgât zet zeme neŋ dapmelaŋgenne ekŋengat zet zeyap ke in nâit.’ ”

Dapmelaŋge Laodosia mka temaŋ talip ekŋengat Zânaŋ meluwaŋ kumindaye

¹⁴ Âpme Kilaisiyaŋ nâgât kapigok zeye, “Dapmelaŋge Laodosia mka temaŋ talip ekŋengalen an damuŋgat ma ilinaŋgat zet zapat meluwaŋ pigok kumti bemane melak. ‘Neŋ zet, “Ke penaŋ” manzenup ke neŋ ma Kawawaŋgalen zet penaŋ manzemkawaŋ beyap. Ma neŋ amnaŋ maeknâmneip. Ma Kawawaŋaŋ msat

kululuŋ yaŋbemti msokbeye keyet toŋaŋegak.
¹⁵ Neŋ ingalen muluwinaŋgalen yaŋaŋ ŋep nâyaŋ. In nâmkĩŋpepeŋinmak ku talip ma in nâmkĩŋpepemagen keŋ zut talip. Keyet nâme pembeŋaŋ bein keyepm neŋ ingat oloŋen ku miyaŋ. ¹⁶ Inmagen nâmkĩŋpepe kaliŋaŋ ku taindaye keyepmti neŋ zemindewap. ¹⁷ In ilinaŋgat pigok manzeip, “Nin milawatn omba penaŋ tatndain keyepm totatatn pembeŋaŋ. Nin kwileki ŋengat ku matimatnup.” Kegok manzeip yaŋgut neŋ ingat kapigok zesowap, in ilinaŋgat yaŋin ku maekmâtâlip. In am bekopsat. In ola olat palen mamaip ma zikalin beŋaŋ ma talak mamaip. ¹⁸ Keyepmti neŋ pigok zemâtâtindewi: In neŋmagen koti gol tewaŋ zime dolakŋaŋ penaŋ bembenaŋ ke kwitiit. Ma kâlâp teepmaŋ satnaŋ neŋmagen kwitimti munduŋme toti sekŋin sakambuginaŋ tazinen ke aŋgalaŋti tabe ma zikatgalen melesen ŋen neŋmagen kwitimti zikalinan kaputi zikalin dolakŋaŋ ekmâtâbep. Kwitnaŋ kwitnaŋ ekŋen keboŋ keyaŋ am keŋin mukulem mme nâlen bewep. ¹⁹ Neŋ in notn mamimindeyaŋ keyepm keŋ gilik zemti yomin katipewep. Âk yek bewe beme indom musuwetindewap. ²⁰ Nâip, neŋ sekekegen tati set tâŋtâŋ takuma am ŋenaŋ nâlen tâŋtâŋ ke nâmti kot set mâtâbe beme neŋ egalen mka keŋan tati tu meu nsakwep nimbalup.

²¹ Am ŋenaŋ nâmkĩŋpepe Kawawaŋmagen windenaŋbeŋ bemti tabeen neŋ ekŋen mundum totatat nenangat solonan indema totabep. Neŋ kasa temanen ke windennbeŋ bemti

tabangapmti in kegogak windebeņ bemti tapme Bipmnaņ Amobotnaņgalen mundum ke neņ name mundum totatat nenangat solonan ke in indema totabep. ²² In wakņin bemti nâlen Emetak Teņaņ nâgât zet zeme neņ dapmelaņgenne ekņengat zet zeyap ke in nâit!’ ”

4

Zânaņ Kawawaņgalen mundum kululuņen tazin ke ege

¹ Neņ kwitnaņ kwitnaņ ke eknâm mtingut tati ekma kululuņen sekekek ņandemti tapme ekban. Âpme zet ņen lumun kwisaknok nâma kegogak ewe sokbemti pigok dinoye, “Geņ pien kwapmane gatati mamti kwitnaņ kwitnaņ bam sokbewe ke zemzikat gama eksenik.” ² Kegok zeme keyegak Kawawaņgalen Emetak Teņaņ keņņ melaņ beleņ mme ekma kululuņen Amobotnaņgalen mundumaņ keyet palen an ņenaņ totapme ekban. ³ An keyelen ņenzimosetnaņgalen sokņaņ nanaņ kwilit zaspamak kalnelien nemoņ. Âpme Amobotnaņgalen mundum totatat keyet tazine bitimnatagaņ tokwat bembuluņti tage sek sepemaņ nanaņ dolakņaņ kwitnaņ emelal nemoņ. ⁴ Ekma Amobotnaņgalen mundum totatat keyet solonan mundum totatat 24 kapiyaņ bembuluņ tabien. Tapme ņeņaņ bembe an 24yaņ mundum keyet palen tokwa bembuluņ totabien. An ekņen ke kâlâwin satnaņaņ mundumti ņokņinanen elimiak goliyaņ weyayaņaņ ke mundum tabien. ⁵ Amobotnaņgalen mundum

tototalen keyetnaŋ kululuŋ ambeyegaŋ tapmme taeknepema kululuŋ kwisak tembe kume nâmban. Ma egalen mundum totatat ŋenzimosetnaŋ ke ekma taŋam sokŋaŋ 7naŋ ziye. Taŋam ke Kawawaŋgalen Emetak Teŋ mulupmaŋ katnaŋ mam 7 keyaŋ ziye. ⁶ Âpme Amobotnaŋgalen mundum totatat zikatnaset mundum ke ekma saŋga soŋga tu lemunaŋ temaŋ ma galas nembonŋ beye.

Mme Amobotnaŋgalen mundum tototalen ke ganzenaŋ ilindiŋ ke kwitnaŋ kwitnaŋ mamaŋinmak soŋgom nembonŋ zulak zulak zikalin sambe ŋenzimoselinaset ma baminaneset nembet nembet ekmâtâtâtgalen ku olalatgalengapmti zikalin kegok tatindaye. ⁷ Soŋgom ŋeŋaŋ tage ke laion nembonŋ. Mme keyet bamanen makau apmaŋ nembonŋ. Ma eget zut keyet bamidanen soŋgom ŋen ŋenzimosetnaŋ amgalen nembonŋ. Mme soŋgom delaŋ zenzenaŋ ke muŋtinaŋ mapâmain kebonŋ. ⁸ Soŋgom zulak zulak ekŋen kwep kwep ke pâwin sikis sikis zikalin sambe biselinaset ma mamsosoŋinaset taindain. Tambu msat zet kapigok kwesiŋ kwesiŋ zepenŋ matakwalip:

“Geŋ An Tengat Tengalen toŋaŋ. Geŋ Amobotnaŋ Kawawaŋ windendibeŋ. Kawawaŋ geŋ eweŋaŋ tabanan, alak tapmanigaŋ ya bam tapmobanik.” *(Aizaya 6:3)*

⁹ Âpme soŋgom mamaŋinmak ekŋenaŋ egaŋ iŋŋaŋgalen mundumanen ke kwesiŋ kwesiŋ tapmoti tatagalen keyet kwizet buŋamaŋ mwati wisikŋ zemti sesewat tapmsaip. ¹⁰ Kegok mme

an n̄en̄an̄ bemb̄e 24 ek̄nen̄an̄ egan̄ kwesin̄ kwesin̄ mamain̄ keyet̄ totat̄at̄nan̄ kandan̄an̄ ke pedon̄domtī sesewat̄ tap̄msaip̄. Ek̄nen̄an̄ bundun̄in̄ elimieyak̄n̄an̄mak̄ ke san̄tī egalen̄ totat̄at̄ kandan̄an̄ bemītī kapigok̄ zeip̄,

¹¹ “Gēn̄ ningalen̄ Amobot̄nan̄ ma ningalen̄ Kawawan̄! Ḡâḡât̄ kwizet̄ bun̄jamdī m̄watgenup̄ ma windendī temanḡat̄ wisik̄n̄ n̄amgenup̄. Gēn̄ kwit̄nan̄ kwit̄nan̄ sambē ke msok̄beman̄e maman̄in̄mak̄ sok̄bewien̄.”

5

Sipsip̄ Nemb̄an̄an̄ papiā mun̄gun̄gun̄an̄ Kawawan̄an̄ samē mgē

¹ Âp̄mē nēn̄ ek̄mā an̄ n̄en̄an̄ Amobot̄nan̄galen̄ mundum̄ totatalen̄ papiā mun̄gun̄gun̄an̄ bet̄nan̄ penaset̄ m̄tap̄mē ek̄ban̄. Papiā keyet̄ palen̄ meluwan̄ nemb̄et̄ nemb̄et̄ kumpepen̄an̄ tap̄mē ek̄ban̄. M̄mē papiā set̄nan̄ kwep̄ palen̄ keyet̄ palen̄ gwedē 7 kapiyan̄ pilīn̄ amnan̄ kēnan̄ kū eegalen̄ bumilikpepen̄an̄. ² Nēn̄ ek̄mā en̄sel̄ winden̄an̄ben̄ yan̄kwesisī n̄en̄ kwizet̄ palen̄ kapigok̄ kuye, “An̄ tēn̄ penan̄ kwiyan̄ n̄ep̄ gwedem̄ papiaen̄ milikpepen̄an̄ kapī m̄ât̄âp̄em̄tī papiā n̄ep̄ mendesin̄ak̄?” ³ Yan̄gut̄ an̄ n̄en̄ kulun̄engat̄nan̄ mā msat̄ katan̄ taliwen̄ kapiyet̄nan̄ mā msat̄ kandan̄an̄ maip̄ ek̄nen̄ kemakgat̄nan̄ an̄ n̄en̄an̄ gwedem̄ papiaen̄ bumilikpepen̄an̄ kē m̄ât̄âp̄em̄tī kēnan̄ eegalen̄ kē an̄ n̄en̄ kū tagē ⁴ keyep̄m̄ nēn̄ sī teman̄ suwan̄.

⁵ Âp̄mē an̄ n̄en̄an̄ bemb̄ē n̄en̄an̄ n̄âḡât̄ kapigok̄ zeye, “Sī susupin̄! Ek̄bak̄, Laion̄ ek̄ Zudayelen̄

mangeengatnaŋ ma Dewitgalen aliknaŋ ŋenan kasa temanen ke an aumti kasaŋaneyelen windenin mtoindeyeyepmti egaŋ gwede 7 papiaen bumilikpepeŋaŋ ke ŋep mâtâpewe.”

⁶ Âpme Amobotnaŋgalen mundum totatalen kwitnaŋ kwitnaŋ mamaŋinmak soŋgom nembonŋ zulak zulak ma an ŋenaŋ bembe ekŋengat tuŋguwinanen neŋ ekma Sipsip kume gakimti wageyelen gwilim zembeŋaŋmak dendanŋ tapme ekban. Eget zegalipmaŋ 7 ma zikatnaŋ 7 keyaŋ Kawawaŋgalen Emetak msat katanŋ indeme toti mebe kokot mti muluwin katnaŋ 7 mamip ke mbien. ⁷ Kegok sokbeme Sipsiwaŋ Amobotnaŋgalen mundum totatalen ke meti betnaŋ penaset papia muŋguŋguŋaŋ ke mge. ⁸ Kok ke mme kwitnaŋ kwitnaŋ mamaŋinmak soŋgom nembonŋ zulak zulak ekŋen ma am ŋenaŋ bembe 24 Sipsipgat kandaŋan pedondom sawien. Ekŋen kwep kwewaŋ gita temaŋ nembonŋ ma bati goliyaŋ weyayaŋaŋ keŋanen tu sesikŋaŋ dolakŋaŋmak atamti egat kandaŋan pedondom sawien. Kwitnaŋ kwitnaŋ belinan atamti pedondowien ekŋen ke Kawawaŋgalen am ekŋengalen dundundu.

⁹ Kok mti silik alakŋaŋ kapigok kuwien,

“Geŋ gwede papia muŋguŋguŋaŋ palen tazin ekŋen ke ŋep mâtâpepeyelen keyepmti gâgât nâmann mobotnaŋ bein. Geŋ am ekŋenaŋ gome gakiwanan keyepm am yaŋin igak igak ma am zelin ŋande igak igak ma am sek sepemin igak igak ma msalin igak igak tapmelip katanŋ Kawawaŋgat zapat gakimti sipdanŋ

indakwitimti indabanan.

10 Geŋ nin mmane amdine ekŋengat tunguwinan mamti dundundu ma sesewat mulup mimiyeleŋ kwati msat sambe ekdamuŋ mbanup.”

11 Âpme ewe ekma ensel sambe sopmaŋ penaŋaŋ Sipsiwaŋ Kawawaŋaŋ iŋŋaŋgalen munduman totage ma kwitnaŋ kwitnaŋ mamaŋinmak songom nembonŋ zulak zulak ke ma ŋeŋaŋ be mbe an ekŋen ensel ekŋen keyaŋ indabembuluŋti dendaŋ tapme ekma ¹² silik omba kapigok kume nâmban,

“Sipsip Nemaŋaŋ, Geŋ damuŋ mimiyeleŋ windendi igagen tagaen ma kwitnaŋ kwitnaŋ polak polak wem gain ma nânândi temaŋ ma sebet susuk ku mamnik, ma kwizet buŋamdi temaŋ penaŋ ma kwidi mwawagalen ma zemesesewatgeŋgeyelen. Ya amgapiŋ gome gakiwanan keyepm nin sesewatgenup. Geŋ An Teŋ.”

13 Âpme neŋ eknâma Kawawaŋaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ sambe mamaŋinmak msokbemaŋaŋ kululuŋen ma msat palen ma msat keŋan ma nembu keŋan ma msat kataŋ ekŋenaŋ silik kapigok kuwien,

“Geŋ Kawawaŋapiŋ gitaŋgalen mundum tototalen totadik ma geŋmak Sipsip Nemaŋaŋ igat sesewatidanup. Kwizet buŋamit mmot idenup ma windenjit igagen keyaŋ kwesiŋ kwesiŋ tapmobe.”

14 Kegok sokbeme kwitnaŋ kwitnaŋ ekŋen mamaŋinmak songom nembonŋ zulak zulak keyaŋ

zewien, “E penañ!” Ekñenañ kegok zeme an ñenañ bembe ekñenañ egegat kandañidan pedondom idamti eget sesewatidawien.

6

Sipsip Nembrañañ gwede 7 ekñen ke mâtât mâtê

¹ Âpme neñ eknâma Sipsip Nembrañañ gwede 7 keyet keñanen kwep mâtâpeme ke eknepema kwitnañ kwitnañ mamañinmak soñgom nembon zulak zulak ekñenmagengatnañ kwewañ zetnañ kululuñ kwisaknok kumti zeye, “Geñ pien kot!”

² Kegok sokbeme neñ ekti ewe weyañ ekma âs satnanen an ñenañ totati timbiñañ betnanen atamti amobotnañgalen bunduñ goliyañ weyayañañ same munduñge. Same âsiñañ palen totati kasa kuku an ñenañ kasa kumti kasañene indomdelañ zemti metnak keyet katnan motati mege.

³ Âpme Sipsip Nembrañañ gwede ñen mâtâpeme neñ nâma kwitnañ kwitnañ mamañañmak soñgom nembon ñenañ kapigok zeye, “Kot!” ⁴ Kegok zeme âs ñen ñamañ penañañ kosokbeye. An âs palen tage ke kasa msat katanñ kukuyelen ke winde sasañañ keyepm anañ ilin ilinak aumsomti gakim temebegalen. Ek wanam teepmañ sasañañ.

⁵ Âpme naman keyegak Sipsip Nembrañañ gwede tuk ke mâtâpeme neñ nâma kwitnañ kwitnañ mamañañmak soñgom nembon tuk egañ kapigok zeye, “Kot!” Zeme neñ taekma âs sopmañañ kosokbeye. Mme an dukñan gwaen tage

ek skel betnañan mti tage keyañ mkawan beinen meuyet kamberj teman sokbesâpm. ⁶ Kegok kwapme kwitnañ kwitnañ mamañinmak songom nemberj zulak zulak ekñengat tunjuwinan an zet ñandenok sokbemti pigok zeme nâmban, “Plawa wilañ weyayañan nukñañan kilo kwep e msasa kwepgat an peme weweyañgalen tosañan ma plawa baliyañ weyayañan nukñañan kilo tuk e msasa kwepgat an peme weweyañgalen tosañan. Kogok mti olip tep ma wain tek muluwen ke walelepin!”

⁷ Âpme naman keyegak Sipsip Nemberañan gwede 4 ke mâtâpeme neñ nâma kwitnañ kwitnañ mamañinmak songom nemberj 4 egañ kapigok zeye, “Kot!” ⁸ Mme neñ taekma âs ñen sekñañ alañan piyañ kosokbeye. An âs dukñañ gwaen tage ek kwitnañ “Gakiki.” Ma gakikiñañ ekñengalen mundum toñañ keyañ egat baman âs kwepgat dukñañ moti tabun. Kawawañan an zut âs palen tabunen ke msat palen toti kwitnañ kwitnañ sokbesâpm kapiyelen idaye. Kwitnañ kwitnañ ke kapi: Msalen amnañ ilinak kasa kasa mti aumti gakiwep ma meuyet kamberj tati gakikiyelen ma zawat bekanañ mti gakikiyelen ma songom zupmañ kukñañben temañan am indawalepme gakikiyelen winde keyelen idaye. Kwitnañ kwitnañ keyañ am manje kwep indawalepme gakiwep. Âpme manje tugañ belak tabep.

⁹ Âpme naman keyegak Sipsip Nemberañan gwede 5 ke mâtâpeme ekma sisak kandañan am Kawawañgalen zezapat dolakñañ zemti Kilais-

magen nâmkinpepeen katikñaŋ tapme indome gakiwien ekñaŋ tapme indikban. ¹⁰ Mme ekñaŋ kwizet omba kapigok kuwien, “Amobotnaŋ, windendi igagen. Geŋ teŋ toñaŋ ma penanŋalen toñaŋ. Nin gâgât damuŋ zigok ewe tapmann geŋ koti am ekñaŋ msalen kapi nin ndondoŋaŋgat zemindomti ma dopmaŋ mutumindawanik?” ¹¹ Kegok yaŋkwesime Kawawaŋaŋ kâlâp teepmaŋ satnaŋ kwep kwep indamti pigok diindoye, “Nâlen mulup an ma nâmkinpepeen noline ekñaŋ msalen alik talip kegogak indome gakiwep sakam in indome gakiwienok. In bugan kwesiŋnik tapmeŋgut kasaŋineyaŋ ekñaŋ noline in zigok indome gakiwien keyet katanŋ indowep.”

¹² Âpme naman keyegak Sipsip Nembraŋaŋaŋ gwede 6 ke mâtâpeme eknâma mâkinaŋ temaŋ mge ma kasup sopsop kume menzim tikandaŋaŋ tewen zimti sopmaŋ makuin keboŋ beye ma eyoŋgayaŋ ŋamaŋ sip sepem sokbeye. ¹³ Âpme wenzimaŋ kululuŋengatnaŋ msalen saŋganeŋ katnaŋ kaikñaŋ tepmanengatnaŋ tâgâ temaŋaŋ kumbume matelakzemtozin kegok tobien. ¹⁴ Ma kululuŋaŋ galaŋ zem mekoge ke papia palakñaŋ yaŋ muŋguŋme matazinok beye. Âpme kalaŋ ma msat nembu palen sambe ilindiŋ ekñaŋaŋ mundumin pemti mebe kokot mbien.

¹⁵ Kwitnaŋ kwitnaŋ kegok sokbeme msat katanŋ amobotnaŋ ma an ŋeŋaŋine ma kasa kuku an ŋeŋaŋine ma am mânep milawalin temaŋ ma am winde igagen ma am notnaŋ sambe sisiliŋ am ma am lala ilinsakwep nanzaŋ aimboŋaŋ ma kapalaŋ kandaŋinan enzilim tati ¹⁶ kalaŋ ma ŋandaŋ

kapalaŋ egegat pigok zewien, “It ndakwatamti enzilim ndeme an Amobotnaŋgalen mundum totatalen totazin egalen ŋenzimosetnanen ma Sip-sip Nembayelen ŋenzinziŋaŋ temaŋ ke nin ku eksenup. ¹⁷ Ŋenzinziŋ temaŋ keyet kanaŋ ke sokbein ke an kwiaŋaŋ ŋep taŋpm?”

7

Israel am 144 tausen piliŋinmak kumindeme tabep

¹ Keyetnaŋ ekma ensel zulak zulak ekŋen keyet keŋanen kwep kwewaŋ msatgalen ganzenaŋ zulak zulak keyet nembet nembet dendaŋ tapme indikban. Ke tati msatgalen tâgâ atam tabiengapmti tâgâyaŋ msat palen ma nembu palen ma tep ku indakumbuye. ² Âpme neŋ ekma ensel ŋenaŋ kasup kwakwatnaset Kawawaŋgalen piliŋ betnanen atamti koge. Koti ensel zulak zulak ekŋen msat ma nembu waleletgalen winde indandaŋaŋ ekŋengat kwizet ³ kumti zeye, “In msat ma nembu ma tep ekŋen waleindendepiŋ tapme nin Kawawaŋnaŋgalen mulup an monzalamanen piliŋ kumindemanngulak.”

⁴ Âpme am ekŋen keyet monzalaman palen Kawawaŋgalen piliŋ bemindendaŋ makukuŋin 144 tausen kekok eknâmban. Ke Israel am maŋge 12 ekŋenmagengatnaŋ. ⁵⁻⁸ Ekŋen sambe maŋge kapiyelen ikŋaŋgat kwep kwepgat makukuŋin 12 tausen kegogaŋ tabien: Zudayelen maŋgeengatnaŋ ma Lubengalen maŋgeengatnaŋ ma Gatgalen maŋgeengatnaŋ ma Asayelen maŋgeengatnaŋ

ma Naptaliyelen manjeengatnaŋ ma Manaseyelen manjeengatnaŋ ma Simiongalen manjeengatnaŋ ma Liwaiyelen manjeengatnaŋ ma Isakayelen manjeengatnaŋ ma Sebulamgalen manjeengatnaŋ ma Zosepgalen manjeengatnaŋ ma Benzamingalen manjeengatnaŋ ekŋen keyaŋ Kawawaŋgalen piliŋ tiwien.

*Am manje sambe penaŋ Kawawaŋgat zimose-
nan tabien*

⁹ Kwitnaŋ kwitnaŋ ke eknâm mti ekma msat katanŋalen am msalin igak igak ma yaŋin igak igak ma sek sepemin igak igak ma zelin ŋande sepem igak igak am ŋenaŋ ku indamakukuyelen. Ekŋen ke Kawawaŋaŋ mundumaŋ totatanaŋen tage ma Sipsip egegat zimoselidan den-
daŋ tapme indikban. Ekŋenaŋ kâlâwin teep-
maŋ satnaŋ munduŋti belinan timbikim sinaŋ
atamti tapme indikban. ¹⁰ Ekŋenaŋ kwizet omba
kapigok kumti zewien, “Kawawaŋmak Sipsip
Nembaŋaŋ egelaŋ aŋgalaŋndemti kasanne ekŋen
indom moti Amobotnaŋgalen mundum totatalen
Kawawaŋaŋ totazin ma Sipsip Nembaŋaŋaŋ ek-
mak tazin keyepm sesewatidane.” ¹¹ Âpme en-
sel ekŋenaŋ ma ŋenaŋ bembe ma kwitnaŋ kwit-
naŋ soŋgom nemboŋ mamaŋinmak zulak zulak
ekŋenaŋ Amobotnaŋgalen mundum totatat zi-
mosetnan pedondomti Kawawaŋ sesewatsamti
¹² zewien,

“Ke penaŋ! Zemesewatpepeyelen ma kwidi
mwawagalen ma nânândi temaŋmak
manik ma wisikn zemgaŋgayelen ma
kwizet buŋamdi temaŋ penaŋ tagain ma

windendi igagen tazin ma sebet susuk ku mammnik ke Kawawaŋŋnŋgalen ya wemeti wembe. Penan!”

¹³ Âpme ŋeŋaŋ bembe an ŋenaŋ kapigok nayaŋkweŋŋe, “Ekŋen kâlâp satnaŋ teepmaŋaŋ mundum talip ekŋen ke kwi ma desetgatnaŋ kobien?”

¹⁴ Kegok nayaŋkweŋŋe neŋ zet dopmaŋ kapigok gilik zemsawan, “Amobotnaŋ, e neŋ ku nâŋap, geŋ nâmtadik.”

Zema egaŋ pigok dinoye, “Am ekŋen ke sisipeŋpeŋ temaŋ mimindandaŋaŋaŋ koloyaŋ talip. Ekŋen kâlâwin teepmaŋ Sipsip Nembraŋgat sipmaŋaŋ zulupme sat kume talip.

¹⁵ Keyepmti ekŋenaŋ Kawawaŋgalen mundum totatat Kawawaŋ ikŋaŋgat zikatnan mamti sese-wat mulup tambumbu ma msasa katanŋ sesewat mka temanen ke msawep. Ma Kawawaŋaŋ ikŋaŋgalen mundum totatalen ke totati indikdamuŋ mbe. ¹⁶⁻¹⁷ Ma Sipsip Nembraŋaŋ mundum totatatnanen ekŋengat sutnan totati ekŋen indikdamuŋ mamin. Egaŋ sipsip damuŋnok tati maindatim tu zikatnaŋ makwapmâzinen indatimepme tu ke nimti mama matipgapmti ekŋenaŋ tu meuyet ŋen ewe ku gakiwep ma kasuwaŋ ŋen ewe ku indambuwe ma tâgâ kipmaŋaŋ ku indakumbewe. Kegok mme Kawawaŋaŋ zikalinanen siawin kaput indemâbe.”

8

Sipsip Nembraŋaŋ gwede delaŋ zenzeŋaŋ 7 papi-aen milikpepeŋaŋ keyet delaŋ zenzeŋaŋ mâtâpeye

¹ Âpme Sipsip Nembanan gwede 7 delan zenzenan ke mâtâpme eknâma kululun kwisak nen kukupin tapmetnepeme kan isiknan bugan mee kekok beye.

² Kegok sokbeme neŋ taekma ensel 7 kapiyan Kawawanŋat zimoseŋnan mot tapme lumun 7 ilinok toŋan toŋan indaye.

³ Kegok sokbeme ensel neŋan koti sisakmagen ke tati bati goliyan weyayan tep tuŋan sesiknanmak mambuip ke mtage. Ma eŋan tep tuŋan sesiknan dolaknanan kasak sesik pembenan mambuip ke timti sisak goliyan weyayanen Amobotnanŋalen mundum totatatmagen ke busât amgalen dundundumak tep tuŋan sesik dolaknanmak temakwep lumanŋi bembuye. ⁴ Mme kasak tep tuŋan pembenan kemak Kawawanŋat am neŋeyelen dundunduyan enselijet betnanengatnan Kawawanmagen mowege. ⁵ Ensel keyan kekok mti sisakŋengatnan teziŋ timti pelepmanen beme gak zeme mti msalen mulapme topme kululun kwisak ma ambeyak ma mâkinan temanŋ mge.

Ensel eknenan lumun kumbuwien

⁶ Âpme ensel 7 eknenan lumunin kumbusâpmti weyayan mulup mbien.

⁷ Mti ensel neŋan eŋan lumun kumbume map ais temanmak teziŋ sipmak lumamanan keyan msalen mulapme toweti msat paŋan temaset tage mme msat paŋan isikŋaset ziye. Tep omba sambe tabien mme isiknan zimti msikokok ma kwan zime delan peye.

8 Âpme naman ensel ñen egañ lumunañ kumbume kwitnañ ñen kalañ temañ kebonañ tep temañ tazime beke melesin nembu keñan peme toweti nembu pañañ isikñaset sipbemâge.

9 Kegok sokbeme sonjom mamañinmak nembu keñangatnañ keyañ gakimâpme delañ zeye ma wañga mee kegogak kumsagep mge. Mme nembu pañañ temaset kwitnañ kebon keyañ ku sokbeye.

10 Âpme naman ensel ñen egañ lumun kumbume wenzim temañañ kululunengatnan toti busatnañañ tañam kebon sokbeye. Sokbeme kululunen gwaen pemti msat pañañ isikñangalen tu ma tu zikatnañ wenzim temañ keyañ atame msat pañañ temañ kwitnañ kebon keyañ ku sokbeye.

11 Kegok mme tu pañañ zut tapme pañañ kwep akñañ beye. Bemâpme am sambeyañ tu ke nimti gakim walelet mbien enenogât tu ke akñañ. Ma wenzim ke kwitnañ “Akñañ”.

12 Âpme naman ensel ñen egañ lumunañ kumbume kasup ma eyoñga ma wenzim pañañ temaset tapme pañañ isikñaset ke mamana-mañ sepem ñen sokbeme busatnañin pañañ temaset tapme pañañ isikñaset tambusosogañ sokbeme msasa ma tambumbu pañañ temaset tapme pañañ isikñaset kegogak tambusosok sokbemâge.

13 Âpme naman tati ekma mepme muntin ñen ekban. Ek kululun bete bete gwaen penañ mamti kwizet ñakñak kapigok kuye, “Wakae, in sindem omba penañ tiwep. Ensel tuk ekñengalen lumunin tazin ke kumbume am msat palen talip in sindem omba penañ tisâbip.”

9

Ensel ekñenmagengatnañ 5 egañ lumunañ kumbuye

¹ Âpme naman ensel ñen egañ lumunañ kumbume wenzim ñen kululuñengatnañ telak zemti msalen topme ekban. Ek msat aimboñañ teepmañ keyelen sekekek ke mâtâtâgalen ki sasañañ. ² Âpme egañ msat aimboñañ teepmañgalen sekekek mâtâpme kasak temañ kwalage. Kasak ke tep temañ penañ kwalam peme makwazin keboñ kasup ma kululuñ mme tambusosok etañ sokbeye. ³ Âpme gwidegañ kasak keyelen keñanengatnan msalen tomâpbien. Toti windenjin salisiyelen nembonjak tiwien. ⁴ Timti ekñen ke kwan ma tep sinañ ma didik ku niniyelen zemindeye. Ekñen ke am Kawawañgalen piliñ monzalamanan ku tazin ekñen ke etañ indime zawat mbep. ⁵ Yanğut penañ indime gakikiyet yek belak eyoña 5 keyet katanğ indime sek sindem palen mamayet zenzenañ. Sindem ke salisiyañ indime sindem manâip sepem kegok. ⁶ Eyoña 5 keyet keñan am ekñen keyañ sekñin walesât sek sindem mulup mbep yanğut penañ ñep ku gakiwep.

⁷ Gwidek ekñen ke sek sepemin âs; kasa ekñenañ kasaen mesâti âs maondak beip sepem keboñ. Nokñinanen amobotnañgalen elemiak bunduñ ñen goliyañ mimiñañ keyet sepem tage. Zimoselin amgalen zimoset keyet katanğ.

⁸ Zuwin imbi satnañgalen ñokzuwin teepmañ

keboŋ ma zelin kukŋaŋ temaŋ laiongalen keboŋ. ⁹ Ma melakanduŋin mamponŋaŋinan kapaŋaŋ weyayaŋaŋ nemoŋaŋ tage. Ma ekŋengat pâwinanŋalen kwisakŋaŋ age enzange sambe ekŋengalen pâwin kwisak keboŋ kuye. Ma kalis sambe âs mandamti kasaen mamelipnok kuye. ¹⁰ Ma dakŋin indindiŋanŋalen sindemaŋ salisiyelen keboŋ. Am dakŋinaŋ maindip keyaŋ am eyoŋga 5 keyet keŋan sek sindem titiyelen keyet winde indandaŋaŋ. ¹¹ Ekŋen amobotnaŋ kapiyaŋ maindikdamuŋ mamin ma ek ke ensel msat aimboŋaŋ teepmaŋ maekdamuŋ min ek kwitnaŋ Ibulu zeleset Abadon ma Glik zeleset Apolion. (Kwit eget keyet yaŋit Waleletgalen Toŋaŋ.)

¹² Walelet ekŋen kapi delaŋ zeme pi naman walelet zut ŋenaŋ koŝâpmilup.

Ensel ekŋenmagengatnaŋ 6 egaŋ lumunaŋ kumbuye

¹³ Âpme naman ensel 7 egaŋ lumunaŋ kumbume nâma sisak goliyaŋ weyayaŋaŋ busilinaŋ zulak zulak ke Kawawaŋgat zikatnan tage. Keeset zet bim ŋande kapigok koge. ¹⁴ Zet bim ŋande keyaŋ ensel lumunaŋ mtagemagen kapigok mepme nâŋge, “Yupeletis Tu temaŋ ganzenan ensel zulak zulak tegaŋ zam inden-deŋaŋ ke kwaletinde!” Kegok zempeme meti ensel ekŋen ke kwaletindeye. ¹⁵ Kegok mimin-deme ensel zulak zulak ekŋen ke Kawawaŋaŋ muluwin mimiyelen weyaŋindeye ke nup kan ma eyoŋga ma kasup ma aua kan keyet sokbeme msat katanŋ am paŋaŋ temaset tapme paŋaŋ isikŋaset indawalebien. ¹⁶ Âpme ensel zulak

zulak ekņengalen kasa kuku ekņen âsien totabien. Ekņen indamakume 200 milien talip zemti zeme nâmban. ¹⁷ Kegok sokbeme nej kie kienok ekma anaņ âs palen totabienen kolowin kapayaņ mimiņaņ sepemaņ ņamaņ tep kwitnaņ ma kâņkâmaņ ma alaņaņ nanzaņ sulpa ekņen keboņ munduņbien. Ma âs ekņengalen ņokaselin laiongalen keboņ ma kaņgaleminaset taņam ma kasak ma nanzaņ sulpayaņ kwawabien. ¹⁸ Kwawati keyaņ am msalen paņaņ temaset tapme paņaņ isikņaset indondoyelen zenzeņaņ ke indome gakimâbien. ¹⁹ Âsi ekņengat winderņin ke dembusekņinan ma dakņinanen tage. Dembusekņinaņ winde tage keyaņ am indome gakikiyelen. Ma dakņin ke nombe ekņengalen nemoņ ņokasetnaņmak keyaņ am sindem indawien.

²⁰ Âpme am butnaņ zawat ma walelelaņ ku indatime gakiwien ekņenaņ nopiom ilin belinaņ weyayaņaņ ma we bekaņaņ ke ku katikpewien. Ekņenaņ nopiom gol ma silwayaņ mimiņaņ ma aenaņ ma nanzaņaņ ma tewaņ mimiņaņ kwitnaņ kwitnaņ ek nâm mimiņaņpiņ ma set mebe kokotnaņpiņ ke ewe mandundumsaip. ²¹ Kegok mti am indome gakiki ma aņkambuk mulup ma aindindi mulup mimi ma animbi set kileņ mama ma kambutiti mama mimi keboņ ke ku katikpenti yomin ku zemkawaņ bewien.

10

Ensel ņenaņ zemkatik bembe zet zeye

¹ Âpme ensel windenarbenj nen kulu-
 lunğangatnan kwatopme neŋ ekban. Ma
 ensel ke zanzayan sumumuŋar ma ŋokjanen
 bitimnatagan kilin zematatnan ma zimose-
 tnan kasup sepem kebon ma setnan tapum
 tewar zime ŋam makumtazin kebon ekban.
² Betnarar papia isiknar nen
 muŋgugunar kwaleletnar mtapme
 ekban. Âpme setnan penar nembu
 palen imti setnar alomar msat palen
 imti tage. ³ Tati zet laionar
 kwilin makuip keyet katar kume
 kululun patatar sakwalam kumepme
 7 beyeen an bim ŋande keŋar
 kuye. ⁴ Kwizet kekok kume
 nen kululun eksat mnepema zet
 kululunğatnar neŋmagen kapigok
 sokbeye, “Kululun patatar
 7 kumti zet zeyo ke papiaen
 kukupin belak keŋdanan
 nâpemane wek!”

⁵ Âpme ensel setnarar msalen
 ma nembuyen imti tapme ekban
 egat betnar penarar kululun
 peme mopme ⁶ Kawawar
 mama katiknar mamti mamain
 ma egar kwitnar kwitnar zeme
 weŋge: Kululun ma msat ma
 nembu zeme sokbeye ma ek-
 ŋengat keŋanen kwitnar kwitnar
 zeme sokbewien. Enseliyar
 egat kwitnanen zemkatik
 bemti kapigok zeye, “Kawawa-
 rar golar zenze an itnarar
 eknen zezapat mimindaye
 ke ewe kwesin ku tasâpm;
 sakwep sokbesâpm. ⁷ Ensel
 7 egar lumunar kumbume
 kan keyet Kawawar egalen
 nâmbiliwewetnar enzilinar
 takwapme mulup anene
 golar zenze an tipman
 baen diindoye keyet
 penarar sokbemdelar
 zesâpm.”

Ensel nenar Zân papia muŋgugunar same niŋge

⁸ Âpme kululuŋengatnaŋ zet nâwan keyaŋegak sokbemti pigok dinoye, “Geŋ meti papia kwaleletnaŋ ensel setnaŋ nembet msalen ma setnaŋ nembet nembu palen imtati papia mti tazin ke mi.” ⁹ Zeme neŋ enselmagen papia ke nanayet yaŋkwesima egaŋ kapigok dinoye, “Papia kapi mti ni. Nimane dembusekdanen bizik tuŋaŋ tikŋaŋ keboŋ besem yaŋgut kambakdanen baen towepme akŋaŋ besem.” ¹⁰ Kegok zemti papia ke name nima dembuseknan bizik tuŋaŋ tikŋaŋ kegok beme tikŋaŋ nâmban. Yaŋ wil-ikpema tipmannaŋ towepme akŋaŋgat mban. ¹¹ Nima Kawawaŋaŋ kapigok dinoye, “Geŋ am sek sepemin igak igak ma am msalin igak igak ma zelin ŋande sepem igak igak ma amobotnaŋine ekŋenaŋ Kawawaŋgalen zet ewe zem-sokbemindamane nâmbep.”

11

Kawawaŋaŋ golaŋ zenze an zut ideme kobun

¹ Âpme Kawawaŋaŋ tek bemak eek ke mtot namti zeye, “Geŋ wati met Kawawaŋgalen sesewat mka temaŋ ma sisak ke bemak ekbak. Ma sesewat mka temaŋ keyet keŋanen am kwi ekŋenaŋ sesewat tapmip ekŋen ke indamaŋsenik. ²⁻³ Ma sesewat mka temaŋ keyelen tambaŋgum ke bemamakpiŋ; belak pemane tasem. Ke am Zuda maŋgeen ku sokbembeŋaŋ ekŋengat ketalasim indandaŋaŋ. Ekŋen keyaŋ Zelusalem mka temaŋ kambuk manzenup ke eyoŋga 42 kegok ma tambu msasaŋaŋ makuwenegen 1, 260 benak keyet kataŋ ekŋenaŋ mka

teman ke kumwaleti mme belakḡaḡ bewe. Kegok sokbeme neḡ kan keyet zet zapatn zenze an zut idema toti amnaḡ kemberḡ ḡen tati miak miak mamtalip keyet katanḡ miak tati zet zapatn zemkawaḡ bewalup.”⁴ Eget ke olup tep zut ma lam zut nemboḡ ke Amobotnaḡgalen mulup anenet msalen mulup mimiyet ombemideyeyanḡ zikatnan talup.⁵ An ḡenaḡ egegat kasa mimi-dasâḡât mbe beme egegat dembusekḡidangatnan tewaḡ toti ziwe keyepmti an ḡenaḡ eget idosât mbe beme an ke tewaḡ zime gakiwe.⁶ Ma keggok eget map ku zemalut tototgalen winde idadaḡaḡ kan egelaḡ Kawawaḡgalen zet zapat dolakḡaḡ mkawaḡ bembe kanen ke. Ma keggok eget tu zikatnaḡ sambeyet zemalut siwanḡ pesakpepeyelen winde taidain. Ma egelaḡ keggok nukḡaḡ penaḡ msat same sek zigok mmalu kwak-wagalen winde taidain.

⁷ Âpme zet zapat dolakḡaḡ zenze kanaḡ delan zeme msat aimboḡaḡ teepmanḡ penaḡ keyet keḡangatnaḡ soḡgom kukḡaḡberḡ nemboḡaḡ kwati eget kasa mimidamti idime gakiwalup.⁸ Ma segidaḡ mka temaḡgalen selen ke wembe ke Amobotnaḡḡit tewen amnaḡ kumasasokpewien keyet katnaḡ. Mka temaḡ keyet bemzenze kwit kapigok kukuḡaḡ: Sodom ma Izip.⁹ Am sek sepem igak igak tabien ma am yanḡin igak igak ma zelin ḡande sepem igak igak ma am msalin igak igak mambien katanḡ am ekḡen keyanḡ meti segit ke ekti tapme kopme msasa tukmak butnaḡ ku nâmindame eget sumen indabewien.¹⁰ Kegok mti an zut egelaḡ am alik

sambe penañ msalen sindem teman indawun keyepmti egelañ gakimalu msat sambe am sambe ekñenañ kenin dolakñañ beme tewalañ dopmañ sam dopmañ sam tapm mme indikban. ¹¹ Yanğut kasup tukmak butnañ ke delañ zeme Kawawañañ zeweledenñañ kumbume kenidan toweti mme wapmalu am sambeyañ idikti kingagat teman penañañ indaige. ¹² Keyañ sokbeme kululuñengatnañ kwizet kapigok egetmagen toge, “It pien kwalit!” Kegok kume am kasanjitne ekñenañ taekme zanza paleset kululuñen mowebun. ¹³ Kan egelañ kululuñen mowepmalu keyegak mâkinañ teman penañ mme mka teman kenanen pañañ 9 tapme pañañ kwep kumsage mge. Keyet kenanen am gakime makume 7000 beye. Kegok sokbeme am notnañ alik tabien ekñenañ kingati Kawawañ kululuñ toñañgat sesewatsawien. ¹⁴ Âpme nukñañ tugañ zut delañ zeme ekmane nukñañ kwep sakwep penañ kosâpm.

Ensel ekñenmagengatnañ 7 egañ lumun kume kwitnañ kwitnañ sokbeye

¹⁵ Âpme ensel 7 egañ lumunañ kume kululuñen kwizet teman sokbeye. Sokbemti kapigok zeye, “Msat ekdamuñ mimiyelen winde ke Amobotnañ Kawawañ ma An egañ ombempeme am yominan mndatiye winde keyañ egetmagen kwawozin ma egelañ msat kwesiñ kwesiñ ekdamuñ mbalup.” ¹⁶ Ma ñeñañ bembe an 24 ekñenañ Kawawañgat zimosetnañ mundumin elimiakñañmak keyet palen totabien. Ekñenañ mundumin ke pempti

totpedondomti Kawawaŋgat zemsesewati pigok zewien:

¹⁷ “Amobotnaŋ Kawawaŋ geŋ windendimak mambanannaŋ mamanik. Geŋ windendi temaŋ ke mtati damaŋ mimindi yaŋbewanan keyepmti nin geŋ olim sesewat mganup. ¹⁸ Âpme am gâgât ku nâmkiŋpeip ekŋenaŋ gâgât ŋenzinziŋ temaŋ mbien. Kegok mme gâlen ŋenzinziŋ kanaŋ sokbem tazin ma am gakikiŋaŋ ekŋenmagen zet zemdelanŋ zenze mulup mimiyelen kandi sokŋanik sokbein. Mti mulup amdine ma golaŋ zenze anne ma amdine nâmkiŋpepeŋinmak ma am mobotnaŋ ma tototnaŋ ekŋenaŋ gâgât mobotnaŋ nâmti mamaip. Ekŋen tosaŋaŋ indandayelen kandi bududuk bein. Ma msat mawalelip ekŋengalen kan dopmaŋ indawaleletgalen sokŋan sokbem tazin.” ¹⁹ Kegok zemdelanŋ zeme an ŋenaŋ Kawawaŋgalen sesewat mka temaŋ kululuŋen keyet sekekekiŋaŋ kwaseleme neŋ ekma boŋgis temaŋ zii zet bempeme matatan sakamaŋ Kawawaŋaŋ Mosesimak ma Israeal ammak tâtâ mimiyet zii zet same bempeye ke nemboŋaŋ tage.* Ma keyegak ambeyegaŋ peyak peyak mge ma kululuŋ kwisakiŋaŋ mandamti omba kuye ma mâkinaŋ mge ma map katnaŋ temaŋaŋ toge.

12

Kululuŋen imbi ŋenmak Sadaŋmak tapmalut

* **11:19:** Ma nanaŋ palakiŋaŋ zut zii zet dukŋan kumpepeŋaŋ keyaŋ keŋan tage. Ma boŋgis keboŋ ke Israeal annaŋ pumamti piliŋ Kawawaŋ ekŋenmak tazin manâmtiemien.

idikban

¹ Âpme kululunen muluwan nen kapigok sokbeye. Imbi nen tage ek kasuwan sanjum melakan-dunok zamundunți tage ma setnan kandenan eyonngayan tage. Ma noknanen amobotnangalen bundun elimiaknanmak wenzim 12 kapiyan zam-peme tage. ² Ma ek nemba kambakmak ya nemba ambesâgât sek sindem teman nâmti si sumti naknak tapmmange. ³ Ek kekok tapmme kululunen muluwan mamanan nen pigok sokbeye. Gazu gazu teman nen tage ma sek sepeman naman nokasetnan 7 ma zegalipman 10. Ma nokasetnan kwep kwep katan amobotnangalen bundun elimiaknanmak tapmege. ⁴ Ma gazu gazu keyet daknanan kululunengatnan wenzim butnan kwep kaputim msalen topme butnan zut tage. Kekok mti ekme imbi keyan nemba ambesâgât mme kapigok nâmbiliweti soknanik metage, “Imbi kapi nemba ambepme nen keyegak mti wiliksap.” Kekok nâye. ⁵ Âpme imbi kemagen nemba okak an sokbeye. Ya nemba keyan am sambe msat katan aen tonge mmamti indadamun windenanben mimiyet zempepenan. Ya nemba okak keyan sokbeme Kawawanan keyegak mti mot kululunen mundum elimiaknanmak mundum keyet duknan mot peme tage. ⁶ Âpme manan egan kunzunți msat tungupman ampinan mege. Ke kasup mulup mimi 1,260 ke mame ekdamun mpepeyet nâmti Kawawanan mundum ke aikpeye.

⁷ Âpme kululunen kasa teman sokbeye. Ensel nenan bembe an kwitnan Maikel ek ma

manğenane ekñenanğ gazu gazu kumti mâpmâgat ondekbien ma nembet gazu gazu ma manğenane ekñenanğ ondekbien. ⁸ Mti ekñenanğ an temanğ omti gazu gazu egalen manğeyanğ ku katikñanğ bewien keyepmti kululuñ mkaen ku mamayet in-damâbien. ⁹ Âpme Kawawañgalen ensel ekñenanğ gazu gazu temanğ kululuñengatnanğ âtâpeme toge ma ek ke nombe kwemunanğ takwage. Ke ma kwitnanğ ñen an dâsukitonğ ma kwitnanğ ñen am sambe keñin mamimyunğume yom mamip. Ek âtâpeme toge kan keyegak manğenane ilin-sakwep âtâindeme tobien. ¹⁰ Âpme kululuñen kwizet omba kapigok sokbeme nâmban, “Alak Kawawañanğ am manğenane anğalanğ gogot mi-mindein. Kawawañ ek Amobotnanğ ma windenjanğ temanğ ma kwitnanğ kwitnanğ sambe ekdamunğ mamin. Ma Kawawañanğ Kilais ombempeye mulupmanğ sosok sokbein ke ilak Kawawañanğ notnne ekñengat kasanjin Kawawañgat zikatnan tambu msa manzemindoin ek âtâpeme toge. ¹¹ Zisas ek Kawawañgalen Sipsip Nembanjanğ keyepmti eganğ gakimti sipmanğ mulapme am nâmkinpepeninmak Kawawañgalen zet zapat dolakñanğ zemkawañ bewiengapmti windenjanğ bemti kasa kume topme tabien. Mti mamanjin gakikiyet nâmtalati ketalasiwien. ¹² Keyepmti kululuñ keñan ñen ñen maip in oloñen mbep! Wakae! Msat ma nembu in sindem omba penanğ tiwep. Pi Sadanğ ek ilak inmagen kwatozin yanğut kananğ ilak sakwep delanğ zewe ke nâmti keyepm ñenzinziñ palen tapmain.”

¹³ Âpme gazu gazu ek msalen âtâpeme toti gilik

zemti ku mebegalen imbiyan nempa an ambege ke mâpme kunzunge. ¹⁴ Kegok sokbeme imbi ek age mutin temañ keyet pâpmañ zut ke same mti msat tungupman gazu gazu ek peme tapme Kawawañañ msat ke egat zapat nâmpepenañ ke enzilim mamayelen pâmege. Ke mepmame Kawawañañ nup kan tuk ma butnañ kegogot tu meu ekdamuñ mbe ma gazu gazuyañ imbi ku walepewe. ¹⁵ Kegok mti imbi ek pâmti mepme gazu gazu ek tu wasekme imbi keyet bamañen tu teepmañ temañ mâge. Imbi ke walet-pepeyelen kegok mge. ¹⁶ Âpme msalañ imbi ke mukulem mpesâti ñandemti tapme gazu gazuyañ tu wasekme toti mege keyañ egat keñan mepme delañ zeye. ¹⁷ Msalañ kegok mme gazu gazu ek imbi keyet ñenzinziñ temañ mti gilik zemti egalen mañgeñane indosâgât mege. Kawawañgalen zet gawepumti Zisasiyelen zetnañ zeyeen mamkatik bentalip ekñen ke indomwalet msâgât

13

¹ meti nambu ganzenan gambibik palen met tapmañge.

Soñgom kukñañben zulañ sokbewun

Âpme neñ taekma nambu keñangatnan soñgom temañ kukñañben ñenañ kwage. Ek zegalipman 10 ma ñokasetnañ 7. Mme zegalipman kwep kwep keyet dukñañ amobotnañgalen bunduñ elemiakñañmak tabien. Âpme ñokasetnanen kwep kwepgat Kawawañ mtopepeyelen kwit ñen ekñengat palen kumpepenañ. ² Soñgom temañ kukñañben ekban ke sek sepemañ tamñaun

temanġalen keboŋ ma setnaŋ betnaŋ palaknaŋ soŋgom temaŋ penaŋ ñen egalen keboŋ ma zetnaŋ ke laion temaŋ kuknaŋbeŋ egalen keboŋ. Âpme gazu gazuyaŋ windenaŋ ma ikaŋġalen amobotnaŋ mundumaŋ ke ma msalen damuŋ mimiŋaŋ soŋgom ketalasim saye. ³ Soŋgom keyet ñokasetnaŋ kwep ñengat liŋgilaŋ tapme gakiwewenaŋ sepem ekban. Yangut egat liŋgitnaŋ bekaŋaŋ keyaŋ ñelume dolaknaŋ beye. Kegok sokbeme msat sambe am ekñaŋaŋ soŋgom ke ektemtem mpemti ek mâti mambien. ⁴ Âpme gazu gazu ek an ñeñaŋ ya egaŋ soŋgom winde saye keyepmti amnaŋ gazu gazu zemesesewat msawien. Ma soŋgom ek kegogak amnaŋ zemesesewatpemtî kapigok zewien, “Ninmagengatnaŋ ñenaŋ soŋgom keboŋ kemak ñep ku bemekmekgalen. Ma ninmagengatnaŋ ñenaŋ ekmak ñep ku auuk.”

⁵ Âpme Kawawaŋaŋ sek mmobot zet ma zet Kawawaŋgat kwitnaŋ mtotot mimiyeleŋ ke ku zenzeyet zembekekpepeñaŋ. Mti mulupmaŋ eyoŋga 42 keyet keñaŋ etaŋ mti mamayet zempepeñaŋ. ⁶ Kegok sokbeme keyepmti Kawawaŋ ikaŋaŋ ma kwizet buŋamaŋ ma kululuŋen egalen mundum ma am kululuŋen mamaip ekñaŋ zemtalatindemti maŋge. ⁷ Mti Kawawaŋgalen am nâmkinaŋpepemak ekñaŋ kasa mimindamti indomwalet mimindendeyet nâmpepeñaŋ. Mti am yaŋin igak igak ma msalin igak igak ma zelin ñande sepem igak igak ma sek sepemin igak igak ekñaŋgalen ñeñaŋ bembe an kwage. ⁸ Âpme msat kataŋ am ekñaŋaŋ soŋgom zemesesewatpewep. Mme itnaŋaŋ penaŋ Kawawaŋaŋ kululuŋ ma

msat weyayaŋpiŋ mti egaŋ amŋene sambe kwilin mama kanzizitgalen papia keyet keŋaŋ kuye. Am ekŋen kwilin mama kanzizitgalen papiaen ke keŋaŋ tazin ekŋen keyaŋ soŋgom ku sesewat-sawep.

⁹ In wakŋin bemti nâlen zet ingat kapigok zema nâit: ¹⁰ Kawawaŋaŋ am nâmkiŋpepemak ŋen mka katikŋaŋ zapat nâmpeye beme mka katikŋaŋ mebe. Ma ŋen kasa kuku ekŋenaŋ wanamaŋ aŋme gakikiyet Kawawaŋaŋ nâmpeye egaŋ kegaset gakiwe. Kan keyet Kawawaŋgalen amnaŋ nâmkiŋpepeŋin mkatikŋaŋ bemtati ku-peme towembe.

¹¹ Âpme msat keŋangatnan soŋgom kukŋaŋben ŋen kwapme ekban. Ma ek zegalipmaŋ zut sipsipgalen nembon; zetnaŋ ŋandaŋaŋ gazu gazuyelen zetnok zeye. ¹² Âpme soŋgom keyaŋ soŋgom ŋeŋaŋ kwage egat zimosetnan tati egalen windeen mulup mgeyaŋ ewe mamin. Mti msalen am mimindeme eweŋaŋ soŋgom gakikiŋaŋnok mti wage ek ke pedondom samti sesewatsawien. ¹³ Mti soŋgom msat keŋangatnaŋ kwage egaŋ menok temaŋ mme am msalengatnaŋ taekme egaŋ zeme kululuŋengatnaŋ tewaŋ zipen toge. ¹⁴ Menok kwitnaŋ kwitnaŋ kekok mimiyet Kawawaŋaŋ nâmpepeŋaŋ keyepmti egaŋ soŋgom ŋeŋaŋ keyet zikatnan kekok mti msalen am keŋin mme yuŋguye. Mti zeme soŋgom maiwaŋ ome gakikiŋaŋnok mwati mamayelen tage keyet sepem weŋaŋ weyaŋbien. ¹⁵ Soŋgom keyet weŋaŋ ke mti onzempeme tapme soŋgom bamgatnaŋ ekŋen miap maip mamin ek ke menok

mimiyet nâmpepenaj. Âpme egalen zeweledenaj kumbume songom kuknangalen wenaj kenaj megeyepm wati zetnaj zeye. Zemti amnaj songom wenaj ke ku sesewatsaip eknen ke eganj zeme indome gakiwien. ¹⁶ Kegok sokbeme eganj am mobotnaj ma tototnaj am milawatmak ma am bekopsat am lala talip ma am lala ku matalip eknen nembonaj am keyet ekngat mepmit zeme ilindij penaj belin penajset ma monzalamnan meluwanj kuindeye. ¹⁷ Âpme am songomgalen kwitmak mamaip eknenaj etanj kwitnaj kwitnaj kwititijet ma meaem kwaem nep mbien. Am eknen ke songomgalen kwitnaj ma kwit yanaj mäsâgât makuku mulup mme sokbenak keyet katanj tage.

¹⁸ Nin kapiyet weyanj nâsenup. An nen nânânanmaganj keyanj songom keyet kwitnaj makuku mulup mti nâmbe. 666 ke makuku mulup mme kwit keyet yanaj kegok sokbeye.

14

Sipsip Nembananmak am 144 tausen

¹ Âpme nej ekma mepme Sipsip Nembananj Zaion Kalañan tapme ekban. Ekmak am 144 tausen kegoganj tabien. Monzalaminan iknangalen kwitnaj kumpepenaj ma Bipmanjat kwitnaj kegogak kumpepenaj. ² Âpme kululuñen zet nen nâmban. Ke tu bimanj ome kwisak omba penaj makuin sepem kebonj nâmben ma kululuñ kwisakñanj temanj makuin kwisak kebonj. Yanjut kwisak ke nâma gita kulele kwisaknok beye. Am sambe gita kulele kumenok

kwisakñaᅇ makuin kekok nâmban. ³ Ekñaᅇnaᅇ Amobotnaᅇgaleᅇ mundum elimiakñaᅇmak ma kwitnaᅇ kwitnaᅇ mamaᅇjinmak zulak zulak ma an damuᅇ ekñaᅇgat zimoseᅇlinan sesewat silik alakñaᅇ kuwien. Silik ke am notnaᅇnaᅇ kumti nânâyelen. Am msat sambe ekñaᅇgat tuᅇguwinaᅇgatnaᅇ am Kawawaᅇnaᅇ 144 tausen gilik zemindatiye ekñaᅇnaᅇ ᅇp nânâyelen. ⁴ Ekñaᅇnaᅇ teᅇ penaᅇ mambien imbiᅇᅇn sekñaᅇ ku ekbien. Ekñaᅇnaᅇ Sipsip Nembraᅇnaᅇ mamain keyet kataᅇ mamaip. Ekñaᅇ ke msalen am sambe ekñaᅇmagengatnaᅇ Sipsip Nembraᅇnaᅇ ekmak mamayet Kawawaᅇnaᅇ ᅇᅇnaᅇ yaᅇbemi indatiye. ⁵ Ma zet dâsuki ᅇᅇ ku zewien penaᅇ; ekñaᅇ an ke teᅇ penaᅇ.

Ensel tuk ekñaᅇnaᅇ zet zapat dolakñaᅇ mbien

⁶ Âpme neᅇ ensel ᅇᅇ ekma ek pâmti msat tuᅇgupaᅇ gwaen kwawege. Ek msalen am sambe sek sepem igak igak ma am maᅇge temaᅇ iᅇᅇak iᅇᅇak ma am zelin sambe manzeip kataᅇ ma am msalen msat kataᅇ talip ekñaᅇgat buᅇam zapat dolakñaᅇ mama kanzizit ke mti mamaᅇge. ⁷ Egaᅇ zet zapat dolakñaᅇ kapigok zeye, “In Kawawaᅇgat nâme mobotnaᅇ beme kwizet buᅇaman mimwabep. Kawawaᅇnaᅇ am yaᅇᅇn mimsokbemi dopmaᅇ indandayelen kanaᅇ sokñaᅇ bein. Kululuᅇ ma msat ma nembu ma tu zikatnaᅇ sambe ke weyaᅇgeyepmti egat dundum sesewatsawep.”

⁸ Kegok zemti mepme naman ensel ᅇᅇnaᅇ koti zet kapigok kuye, “Babilon mka temaᅇ kumasekzin. Asekme delaᅇ penaᅇ zein. Mka keye-

len am ekjenan msat katan am sambe mme im-bimak set kilen mama keyet mama mimi mâbien sepem ilin mambienok.”

⁹ Âpme ensel bamnanen nen ewe koge egan zet kapigok zeye, “Am ekjenan songom kukjanben mawenangat pedondom sawep ma monzalaminan ma belinanan egalen kwitnanan tageyepm ¹⁰ ekjengat Kawawanang nenzinzi teman penan mge. Mti enselhane ten ma Sipsip Nembanan ekjenan taindikme am ekjenan tepmak nanzan sulpa tanaman kenan toweti ke sek sindem teman nâmti kwesin mambep. ¹¹ Âpme tewan am kebon ekjen ke indazime tep kasagan sindem teman indame kasagan bep zenzepin kwesin moti wembe. Keyepmti am songom kukjanben ma egat wenangat sesewat mti kwitnan mmambien ekjen sindemen indewe. Ekjen sindemen tambu msa tagogopin tiwep.” ¹² Kan keyet Kawawanngalen am mamaip ekjenan nâmkijpepe windenangmak mambep. Ekjen ke Kawawanngalen zet gawepumamti Zisasiyet nâmkijpepepin katipepepin ek mâti mamambep.

¹³ Âpme nen tatnâma kwizet nen kululunengatnan kwatoti kapigok zeme nâmban, “Gej zet papiaen meluwan mi, ‘Kan alakgatnan mezin Amobotnan ekmagen wetekumti mamti gakim mosâip keyepmti ekjenan olojen mtatmâlip.’”

Kawawanngalen Emetagan zein, “Penan, ekjenan Kawawanngalen mulup katiknan mti sek sindem palen mambien. Ke peme tapme met

kâtnânâ aikti olojen mbep. Mti mama mimiñin pmbenangat penañan gwaen tiwep.”

Meu ñep beme titiyelen kanaan bein

¹⁴ Âpme neñ ekma zanza satnañ sokbeme ekban. Mme zanza palen an ñen Angat Nemunañ nembon tapme ekban. Nokñanen amobotnangalen bunduñ golan mimiñan ke munduñti tage ma betnañan wanam kukñañben ke mti tage. ¹⁵ Âpme ensel ñen sesewat mka teman keñangatnan kwatoti gwaen ekpeme mopme an zanza palen tage egat kapigok kwizet kuye, “Geñ wanamdi mti tadik keyañ wit muluwen elenğengeyelen kanaan bein. Msalen mulup ke penañan ilak titiyelen bein keyepm met kumelenğemât.” ¹⁶ Kegok zeme an zanza palen tage egan wanaman am tati msalen wit mulup penañan elenğeme delan zemâge.

¹⁷ Âpme ensel ñenan kululuñ sesewat mka teman keñangatnan kwatoge. Ek kegogak wanam kukñañben penañ mti tage. ¹⁸ Âpme ensel ñenan sâpe sâpe bumbuyelen munduman koge. Ek tep keyet damunañ ensel wanam kukñañben mti tage egat kapigok zeye, “Geñ wanamdi kukñañben keyañ msalen wain penañan ekñen sambe ilak kwipman beingat elenğemât.” ¹⁹ Kegok zeme ensel keyañ wanam am tati msalen wain tekñanen katnañ antimti timtati time batikondo teman keñan towege. Kawawañgalen ñenzinziñ wain katnañ timti batikondo teman keñan time towepme amnan selañ maip keyet katan am yomton ekñenmagen

sakam kekok sokbewe. ²⁰ Âpme ekñenanñ wain katnanñ ke mti mka temanñ keyet ganzenan baenen batikondo temanñ tage keyet kejanñ bemti selanñ ime zalimti amgalen sip keyanñ batikondo temanñ keñangatnanñ zupmanñ toti msat teepmanñ 180 mael keyet katanñ mepme sipgat sememenanñ kwageen mita zut keyet katanñ kwage.

15

*Ensel 7 ekñenanñ kwitnanñ kwitnanñ
kingagatnanñmak 7 kapi mti tabien*

¹ Âpme kululunñ muluwanñ temanñ pisesenanñmak mamanananñ ñen sokbeme ekban. Ensel 7 ekñenanñ kwitnanñ kwitnanñ kingagatnanñmak 7 mti tabien. Kwitnanñ kwitnanñ keyanñ ñenanñ sokbemti wemenjut mameti Kawawanñgalen ñenzinziñ sokbem delanñ zenzeyet zenzenanñ. ² Âpme nenñ nembu ñen ekma ke galas tepmak lumanñtinok tapme ekban. Âpme sonñgom kukñanñbenñ ma wenñanñ ma meluwanñ ke windenanñ bemti kingatpewien. Am ekñen keyanñ nembu keyet ganzenanñ tapme Kawawanñanñ gita kulele indame ke mti tabien. ³ Ekñenanñ Kawawanñgat mulup ananñ Mosesiyet ma Sipsip Nembanñanñ egat silikñanñ kapigok mililim kuwien,

“O Amobotnanñ Kawawanñ winde tonanñ. Geñ mulupdi temanñ penanñ ma kingagatnanñmak maminik. Msalen am sambe ekñengalen amobotnanñin. Geñ mamandi teñ mamananñ ma kwitnanñ kwitnanñ mmane penanñanñmak etanñ mambein. ⁴ Amobotnanñ, am sambeyanñ sesewatgemti kwizet buñamdi

mmobep. Geŋ kwewetanŋ teŋ mamanik ma geŋ musuwewet mulup penaŋak mmane keyet yaŋaŋ masokbemkawaŋ mambein keyepmti am sambe penaŋ ekŋenaŋ geŋmagen koti sesewatgewep.”

⁵ Âpme neŋ ekma kululungalen sesewat mka temaŋ Kawawaŋaŋ mundum keŋan matazin keyelen set ŋandepŋ tapme ekban. ⁶ Ŋandeme ensel kwitnaŋ kwitnaŋ kiŋgagatnaŋmak ⁷ timti tabien ekŋenaŋ keyet keŋangatnaŋ kwatobien. Ekŋenaŋ melakanduŋin bumbulumepiŋ; satnaŋ penaŋ peme topme tabien. Ma mampongaŋinan bitim golaŋ mimiŋaŋ ke zamti tabien. ⁷ Âpme kwitnaŋ kwitnaŋ mamaŋinmak soŋgom nembonŋ zulak zulak tabien ekŋenmagen ŋenaŋ pelep golaŋ mimiŋaŋ ⁷ kapi timti ensel ⁷ ke indaye. Pelep keyet keŋan Kawawaŋ mama kanzizit mama main egalen ŋenzinziŋaŋ gak zemti tage ke indaye. ⁸ Âpme sesewat mka temaŋ keyet keŋan Kawawaŋgalen busatnaŋaŋ ma windenaŋ keyelen kasak temaŋ penaŋaŋ kwalati tage keyepmti am ŋenaŋ sesewat mka temaŋ keŋan mobogalen katanŋ ku beye. Ekŋenaŋ damuŋ tapme ensel ⁷ ekŋenaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ kiŋgagatnaŋmak timti tabien ekŋenaŋ muluwin mdelaŋ zenzeyelen keyet damuŋ tabien.

16

Ensel ekŋenaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ kiŋgagatnaŋmak mulapme msalen toge

¹ Âpme neŋ ekma sesewat mka temaŋ keyetnan zet bim ŋande zeye egaŋ ensel ⁷ ekŋen zet

nen kapigok diindoye, “In meti Kawawaŋgalen nenzinziŋ pelep 7 tazin ke mti mulapme msalen towelek.”

² Âpme ensel kukŋaŋgat egaŋ meti pelepman ke mtageen mulapme msalen toge. Toti an songom kukŋaŋbenj egalen meluwaŋ belinan ma monzalamanan tageen ma egalen weŋaŋ mti mamti masesewatsaip ekŋen liŋgit katikŋaŋ kiŋgagatnaŋmak penaŋ sindemaŋ temaŋ sokbe-mindaye.

³ Kegok mme ensel kukŋaŋgat keyet baman egaŋ pelepmanen kwitnaŋ kwitnaŋ ke mulapme nembuen toge. Topme nembuyaŋ gilik zemti am gakikiŋaŋgalen sip keboŋ beye. Beme nembuen kwitnaŋ kwitnaŋ mamaŋinmak gakime delaŋ zeye.

⁴ Âpme ensel nen egaŋ pelepmanen kwitnaŋ kwitnaŋ kiŋgagatnaŋmak mulapme tuyen ma tu zikatnanen toti sip bemâge. ⁵ Beme ensel tu damaŋ pewien egaŋ Kawawaŋgat kapigok zeme nâmban, “Geŋ eweŋan baen takwabanan ma alak ewe tapmanik. Geŋ yompiŋ; teŋ mam-bananaŋ manik keyepm dopmaŋ mutumindanik ke esemteŋ mamutunik. ⁶ Am bekanan ekŋenaŋ gâgât am nâmkiŋpewien ma golaŋ zenze andine ekŋengalen sip walebien keyepmti siwagak mti indamane nimbep. Nime keyaŋ dopmaŋ gilik zemindawanik keyaŋ pembedaŋ bein.” ⁷ Âpme sâpe sâpe bumbu munduman zet kapigok zeme nâmban, “Amobotnaŋ Kawawaŋ geŋ winde toŋaŋ! Tosa mututundi teŋ ma penaŋaŋmak masokbein.”

8 Âpme ensel ñenan̄ egan̄ pelepmanengatnan̄ kwitnan̄ kwitnan̄ kin̄gagatnan̄mak mulapme kasup ken̄an̄ towepme tep omba penan̄ zime kipman̄an̄ msalen am omba penan̄ indezimâge. 9 Ekñenan̄ tep kipman̄an̄ omba penan̄ indakâyeyepmti Kawawan̄gat zet mobotnan̄ mbien. Kwitnan̄ kwitnan̄ kin̄gagatnan̄mak ke mme sokbembeyet winden̄an̄ tazin̄ yan̄gut ekñenan̄ yomengatnan̄ ken̄in̄ gilik zemti ek ku nâmkin̄pewien.

10 Âpme ensel ñenan̄ pelepmanengatnan̄ kwitnan̄ kwitnan̄ kin̄gagatnan̄mak mulapme songom kukñan̄ben̄ ñenan̄ tage egalen amobotnan̄ mundumen toge. Topme msat sambe egalen am mataliwen ke tambusosok etan̄ sokbeye. Âpme am ekñenan̄ sindem omba penan̄ nâmbiangapm zelin̄ penan̄ an̄galik mâbien. 11 Mme ekñenan̄ sindem ma lin̄gilin̄ ke ekti Kawawan̄ kululun̄engatnan̄ egat kwelatnan̄ kuwien. Yan̄gut ekñenan̄ ken̄in̄ ku gilik zeme mama mimi bekan̄an̄ mbien ke ku katikpewien.

12 Âpme ensel ñenan̄ pelepman̄ mti kwitnan̄ kwitnan̄ kin̄gagatnan̄mak mulapme Yupeletis Tu teman̄ towepme tu ke bep zeme delan̄ zeye. Tu beme set sokbeme kasup zikatnan̄ kwakwatnaset amobotnan̄ ekñenan̄ kokogalen kekok mge. 13 Âpme neñ taekma gazu gazu egalen kan̄galimangatnan̄ ma songom kukñan̄ben̄ egalen kan̄galemengatnan̄ ma golan̄ zenze an̄ dâsuki ekñengalen kan̄galemengatnan̄ we bekan̄an̄ notnan̄ bet kebon̄ bemti topme indikban̄. 14 Ekñen̄ ke we bekan̄an̄ penan̄ menok mulup ke mamtemien.

Ekņen tuk keyaņ msat katan amobotnaņ sambe-
magen meti keņin mimwatindeme ondektati
Kawawaņgalen nâmkijpepe am mekum kwakum
Kawawaņgalen kan delaņ zenze kanaņ keyet
zetnaņ zewien. Kawawaņaņ amobotnaņ sambe
sebemindein.

15 Amobotnaņ Zisas Kilais kapigok zeye, “Nâip,
neņ kambu titi an sepem kegok pempetuk kobap
keyepmti an ņen ek talak mame neņ kot ekma
sakambuk mbemagengat. Keņ kaik mamti
saņgum melakanduņaņgat damuņ tabe. An
keyaņ oloņen mbe.”

16 Âpme we bekanā ekņenaņ amobotnaņ
sambe ma ekņengalen kasa kuku an msat ke
Ibulu zeleset kwitnaņ Amagedon makuip ke on-
dekindewien.

17 Âpme ensel bam mulup mdelaņ zenzeye-
len tage egaņ pelepmanengatnaņ kwitnaņ kwit-
naņ kiņgagatnaņmak mulapme msat tuņgupman
kaņgwa toge. Âpme sesewat mka temaņ keyet
keņa Kawawaņgalen mundum elimiakņaņmak
keyet keņaņgatnaņ kwizet temaņ ņen kapigok
sokbeye, “Ilak delaņ zein!” 18 Âpme kululuņ
kwisak ma ambeyak ma zet kwisak temaņ ma
mâkinaņ temaņ penaņ mge. Am mamkwabien
kan keyet mâkinaņ keboņ penaņ ņen ku mge.
19 Âpme Babilon mka temaņ ke epeemti tuk
beye. Ma msat sambe am ekņengalen mka ņande
asekmâge. Mme Kawawaņ egaņ Babilon am
ekņengat nâmti ņenzinziņ mti indawalege. 20 Mti
msat nembu tuņgupman sambe ma kalaņ temaņ

ekņen keġogak aseġme delan zewien. ²¹ Ma kulu-
lunjen map katnanj temanj temanj kwep kwep tobi-
engat nukņanjin 50 kilo sepem keboj. Am map
katnanj kiņgagatnanjmak keboj keyan omba pe-
nanj indowe keyepmti am ekņenanj Kawawanġat
kwelatnanj kuwien.

17

Imbi set kileņ kwizapatnanj temanj

¹ Āpme ensel 7 pelep 7 mmambien ekņenmagen
kwep ņenanj neņmagen toti zeye, “Imbi set kileņ
kwizapatnanjmak ek mka temanj tu temanj sambe
ganzenan matazin. Ek dopmanj sasayet kananj
bein, keyet kopmane met zikat gama eġbak.
² Msat katanj amobotnanj ekņenanj eġmak set kileņ
mamaip ma msat katanj am ekņenanj eġmagengat-
nan wain tu nimti keņin kileņ mambein.”*

³ Keġok zeme Kawawanġalen Emetak Teņan
winde namti zikatn mme menoknok mme en-
seliyan iķņanġak naikti msat tunġupman meneme
nilizut tabelin. Msat tunġupmanen ke imbi ņen
tapme eġbelin. Ek soņgom kukņanġbeņ ņamanj
keyet palen totage. Soņgom keyet palen kwit
sambe Kawawanj mtotogalen kukunjanj keyan
sekņanen bee kume delan zenzenjanj. Mme
soņgom kukņanġbeņ keyet ņokasetnanj 7 ma ze-
galipmanj 10 ⁴ ma imbi ek sanġum melakandunjanj
sepemanj ņamanjanj zut igak igaknok mundunġi
miak miak sopmanj mti tage. Betnan okop ņen go-
lanj mimiņanjanj mti tage ke iķņanġgalen mama mimi

* **17:2:** Tu nimbien keyan mķawanj beinen eġmak set kileņ
mambien.

okbi okbiŋaŋmak ma ikŋaŋgalen set kilenŋalen
mama keyaŋ gak zemti tage. ⁵ Monzalaman kwit
yaŋaŋ enzililiŋaŋ kapigok kumpepeŋaŋ tage,

BABILON MKA TEMAN

SET KILEŋ IMBI SAMBEYELEN NOKTEKŋIN
MA EGAŋ MSAT KATAŋ MAMA MIMI
BEKANANŋALEN NOKTEKŋAŋ.”

⁶ Imbi ikŋaŋ ke am Kawawaŋgat nâmkŋpepemak
ma Zisas egalen zapat zemkawaŋ bembe
maindomtan. Keyepmti ekŋengalen siwin
nimti keŋaŋ kilenŋ penaŋ beme an notnaŋ tu
katikŋaŋ wain nimti mamipnok sakam kekok
mme ekti nâmtemtem penaŋ mban. ⁷ Mme ensel
egaŋ kapigok nayaŋkwesiye, “Geŋ kwilekiyet
nâmtemtem penaŋ mnik? Neŋ imbi egat yaŋaŋ
ma soŋgom ŋenaŋ sekti tazin egat yaŋaŋ ma
soŋgom ŋokasetnaŋ 7 ma zegalipmaŋ 10 keyet
yaŋin ilinsakwep zema nâmbak. ⁸ Geŋ soŋgom
kukŋaŋbeŋ ekdak keyaŋ kopme msalen am
ekŋen kwilin Kawawaŋaŋ kululuŋ ma msat
ku sokbeye keyetnaŋ yaŋbemti mama kanzizit
keyelen papiaen ku kumpepeŋaŋ ekŋen keyaŋ
soŋgom eweŋan etaŋ maŋge pi ewe ku mamain
ya bam ewe mambe ke msat aimboŋaŋ teepmaŋ
penaŋengatnaŋ gilik zemti kwapme Kawawaŋaŋ
waletpeme ekŋenaŋ ke ekti ektemtem mbep.

⁹ Pi am ŋoktikŋin temaŋ ekŋenaŋ nânâyelen
keyet sepem tazin. Soŋgomgalen ŋokasetnaŋ 7
ke kalaŋ temaŋ 7 imbi keyaŋ keyet palen top-
matazin. ¹⁰ Kalaŋ 7 keyaŋ kogogak amobot-
naŋ 7 keyet sepem bep. Amobotnaŋ 5 ekŋen
gakimâpme kwep ek alak kapi msat damuŋ mti
tapmain. Mme kwep ŋen bam sokbesâpm. Sokbe-

mti kan isikṅaṅ bugan msat damuṅ mimiye-
len zempepeṅaṅ. ¹¹ Mme soṅgom kukṅaṅbeṅ
mamti yek bewien ke amobotnaṅ 7 yaṅ ekṅengat
tuṅguwinangataṅ keyetnaṅ ṅenaṅ ewe gilik
zemkoti amobotnaṅ kwapme indamakuman an
keyaṅ amobotnaṅ tapme 8 bein. Egaṅ amobot-
naṅ gilik zemkwati msat belatnik damuṅ mmeti
walebe.

¹² Mme zegalipmaṅ 10 ekdak ke kegogak
amobotnaṅ 10 yaṅgut ekṅenaṅ damuṅ muluwin
kan kapigogak ku yaṅbeip. Gazu gazu amobot-
naṅ soṅgom kukṅaṅbeṅ muluwin nâmdelaṅ ze-
mindemti ekmak tusumti kan isikṅaṅ bugan
mbep. ¹³ Ekṅen keyaṅ ṅoktik sepem kwep be-
mtati soṅgom kukṅaṅbeṅ egat kandaṅan mu-
luwin windenaṅbeṅ msawep. ¹⁴ Ekṅenaṅ Sip-
sip Nembraṅaṅ ekmak kasa âwep keyaṅgut Sip-
sip Nembraṅaṅ egaṅ windenaṅ bemti indomâbe.
Egaṅ msalen amobotnaṅ ekṅengalen Amobot-
naṅin Temaṅ ma msalen an damuṅ ekṅengalen
An Damuṅin Temaṅ keyepm kasaṅane kume
tobe. Am ikṅaṅ indakumtetiti ombemindeme ek
mâbien nâmisimti maip ekṅen kemak Sipsip Nem-
braṅaṅmak ekṅenaṅ kasaṅineyelen winde kume
tobe.”

¹⁵ Âpme Ensel egaṅ kegok zemti ewe kapigok
tusumti dinoye. “Imbi set kileṅ mama ke tu
sambe keyet ganzenan tapme ekdak. Tu ke am
msalen msat kataṅ talip ma am sek sepem igak
igak ma zelin igak igak manzeip kataṅ ke tu
ke nemboṅ. ¹⁶ Ma zegalipmaṅ 10 ekdak ke ma
soṅgom kukṅaṅbeṅ ke ilinsakwep imbi set kileṅ
mama zentalatpempti kwitnaṅ kwitnaṅ sambe

egat palen tati sanġum melakandu kumâtâtpeme talak tapme sekñañ nim wianți kanziñañ tewen bume zimâbe. ¹⁷ Yanġut ke ilinañgat keñinañgat etañ ku mbep. Kawawañañ keñin ke mimiyet melen belañ bemindeme ekñañañ zetnañ gawepumti keñ kwep bemti sonġom kukñañben ke mulup msawien. Mulup msanti manepeme Kawawañgalen zet penañañmak beye. ¹⁸ Âpme geñ imbi ekdak ke mka temañ. Ma imbi ke amobotnañ sambe msat katañ ekñañañ ekdamuñ mbep. Bemzenze zet egat palen bem zemkwakwatnañ.”

18

Kawawañañ Babilon mka temañ kumasekbe keyelen zet

¹ Naman neñ ekma ensel ñen kululuñengatnan kwatopme ekban. Ek windenañ temañ penañ ma sanġa sonġañañañ msat sambe mbusatnañ bemâge. ² Egañ kwizet temañ ñakñañ palen kapigok kuye, “Wakae! Babilon mka temañ kumasekme delañ penañ pein. Mka temañ ke we bekanañ ekñengalen mka. Age mgasik sepem igak igak bekanañ mimiyelen mka temañ keyegak talip. ³ Kan Babilon mka temañ ke kumasesekpiñ tapme msat katañ am sambeyañ imbi keyelen mama mimi bekanañ ke mâbien. Msat katañ amobotnañ ekñañañ koti ekmak set kilen mama mulup mbien. Âpme imbi keyañ aem kwaem mulup an ekñengalen milawalin sambe egomti kwitime keyepmti ekñañañ mânepmak omba bewien.”

⁴ Âpme kwitnaŋ kwitnaŋ ke ewe sokbembepiŋ tapme ŋeŋaŋ kululunen zet ŋen ewe kapigok neŋmagen toge, “Aminne, in mka temaŋ ke pemti melit! Mneti in ke tatneti set kileŋ mamayelen tusuwepmagengapmti in ekŋenmak walebepmagengat mka temaŋ ke peit!

⁵ Am mka temaŋ keyet keŋan keyaŋ yom mti mimiek mme sambe sopmaŋ penaŋ bein. Kegok mme Kawawaŋaŋ ekŋengalen yom keyet otnâmti enselijet pigok zeye.

⁶ Imbi egaŋ mulup kwitnaŋ kwitnaŋ mgasik mge keyet dopmaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ mgasik msawanik. Ma egaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ bekanan mge ke geŋ sebempemti bugan temaŋ mosawanik. Ma egaŋ okop keŋanen kwitnaŋ kwitnaŋ okbi okbiŋaŋmak lumanti indayeyepmti in kogogak sebempemoti sawep.

⁷ Egaŋ ikŋaŋgat sekŋaŋ mmoti ma set kileŋ mama mimiŋaŋ gogot mti keyet olonemak tage. Keyet kataŋ in egat sek sindem ma si kemberŋ temaŋ aik sawep. Egaŋ keŋaŋaŋ pigok manâin, ‘Neŋ imbi mobotnaŋ penaŋ. Neŋ imbi kwambet yek ma neŋ si kemberŋ ku mbap ma keŋ olonem palen mameti mambap.’ ⁸ Kegok manzein keyepmti kasup kwep ŋengat ekmagen kwitnaŋ kwitnaŋ nukŋaŋ ke kapigok sokbewe: zawat sek sindem ma si kemberŋ ma meuyet kamberŋ egalen kanaŋ bewe. Ma imbi ke tewen ziwe enenogat Amobotnaŋ Kawawaŋaŋ ek winde toŋaŋ egaŋ yomaŋgat dopmaŋ mutumsame delan zewe.

⁹ Âpme msat kataŋ amobotnaŋ ekmak set kileŋ mamti egat gogot temaŋ mampeip. Kogogapm ek

tewan bume zimti tep kasakñan mopme ekti si kemberñ teman mbep. ¹⁰ Ekñenanñ sindem tisenup zemkingagalanñ indaikme beñan tati kapigok zewep, ‘Wakae! Babilon mka temanñ, Babilon mka katikñanñ, geñ mama mimi bekananñdanğat dopmanñ pempetuk sokbemgain.’

¹¹ Kegok mme msat katanñ am ekmak milawalin eğanñ makwitimtan. An ekñen keyanñ an ñenanñ milawalin ku kwitiwepgapm si kemberñ temanñ mbep. ¹² Milawat kapigok dopmanñ sam dopmanñ sam mbien: gol ma silwa ma kekek tosanñanñ temanñ ma sanğum kake katikñanñ ke kwetetepmanñ mânepmanñ temanñ ma sanğum ñamanñ ma aiaikñanñ ma sanğum ñamanñ palen kânkânñanñmak tatatnanñ ke ma tep sesikñanñ dolakñanñmak ma elepan ke bo temanñ penanğat zegalipmanñanñ kwitnanñ kwitnanñ notnanñ mimiñanñ ma tep notnanñ mânewin temanñ ma kapayanñ ma aenanñ ma nanzanñ sanğa sonğanñanñmak nukñanñbeñanñ mimiñanñ ¹³ ma mâmbuzuzup sekñanñ ma dip ma kabilam ma tep tuñanñ sesikñanñ dolakñanñmak notnanñ ma wet sesikñanñ dolakñanñ ma wain ma wet tuñanñ dolakñanñ ma meu kânzunuzanñ ma wit katnanñ sepemanñ sanğom nembonñ ma makau ma sipsip ma âsimak ma mulup an tosanñinpiñ amnanñ ekñen indakwitime ekñengalen bewien. ¹⁴ Ma an ekñen ekmak omkwiti kwiti mamtemien egat zewien, ‘Geñ kwitnanñ kwitnanñ dolakñanñ ego egomak makwitimtemananñ wan alak delanñ zein. Ma milawadi sambe ma kwitnanñ kwitnanñ dolakñanñ tosanñanñ temanñ delanñ zein. Geñ ewe ñen ku aikbanik penanñ!’ ¹⁵ Âpme ekñen ke omk-

witi kwiti mka temanmak mbiengapm eknenan mânepmak kwabien. Ma eknen sindem tisenup ze kingagalan indaikme bejan tati si kember mti ¹⁶ kapigok zewep, 'Wakae! Babilon mka teman! Egan sangum kwetetepman ma mânepman teman ma naman ma namanmak kânkânanmak manzamtatan. Ma egan seknan gol ma nanzan dolaknan penan ma kekek mânepman mobotnan penan keyan sekjin miak pemti mamaip. ¹⁷ Ma kan isiknan bugan kapiyet mânep milawatnan ma elimiak ke yek beme delan zep!'

Âpme wanğa sambe mamaiwen ma am wanğaen mulup mamip eknen ma an wanğa mti maindap mainen ma an eknen nembu palen mulup kwitnan kwitnan mânep titiyelen mamiwen eknenan kegogak bejan tati ¹⁸ ekme Babilon kasaknanan kwaikme tep temanan zime si kember teman mti zewien, 'Mka teman kebon ke nen ewe ku tazin.' ¹⁹ Kegok zemti kânzunzu time nokninan mopme si kember teman mti zewien, 'Wakae! mka teman ke wanğa tonane nembuyen mamaip eknenan mânep teman milawalinangat tiwien. Âpme pi memendepmak mka teman lambaran etan tage.'

²⁰ Am kululun talip in ma Kawawangalen am ma ombemindenderan ma golan zenze an in ken olojen nâmti segeyak mbep. Mka teman kumasekbiengapmti aminne, in kululun tati olojen mbep! Ma Kawawanan zemdelan zenzeyelen mama mimi bekanan egan ingat mgeyepmti in Kawawangalen am nâmkijpepeninmak ma Kawawangalen

nembanane ma golan zenze an in olojen mbep!”

²¹ Zet kegok sokbeme ensel nen windenan teman egan nanza siput teman ke mwati witikpeme nembu kejan met towepme kapigok zeye, “Babilon mka teman ke kegogak witikpeme nembu kejan metopme bam ku ekbep. ²² Âpme gita kulele ma silik en̄sasat ma lumun kwisak ke gen̄magen nen ewe ku sokbewe. Ma am notnan̄ mulup kwitnan̄ kwitnan̄ mamip ke ewe gen̄magen ku aikbep. Ma mulup mme kwisak kwisak makun kegokpin̄ tun̄tan̄ pempti tabe.

²³ Tan̄am busatnan̄an̄ gen̄magen nen ewe ku sokbewe ma an imbi ek̄nengalen ma kan an imbīn̄ bembeyelen kan kwisak̄nan̄ ma olojen nen ku sokbewe. Gâlen an milawat dopman̄ sam dopman̄ sam mamtemien ek̄nenan̄ msat katan̄ milawat omkwiti kwitiyelen nânân̄in̄ teman̄mak kwati mambien. Ma gâlen an̄kambuk mulup msat katan̄ am kejin mme yun̄guye.

²⁴ Âpme golan zenze an ma Kawawan̄galen am nâmkin̄pepen̄in̄mak ma msat katan̄ am indomwalet mbanan̄ ek̄nengalen siwin Kawawan̄an̄ Babilon mka teman̄ keyet kejan aikge. Ya keyelen yom ke Babilonmagen tazin keyepmti set ke ekmagen sokbeye.”

19

Kululun̄en Kawawan̄gat olim sesewat sokbeme Zân̄an̄ eknân̄ge

¹ Mme delan̄ zeme nēn̄ kululun̄en an man̄ge teman̄ ek̄nengalen sesewat silik kwisak teman̄nok nân̄ban. Ek̄nenan̄ pigok kuwien, “Kawawan̄

ek am yomengatnan indatin ma ek an kwiz-etpatnaŋmak ma winde ke ekmagen etaŋ tazin-gapmti Kawawaŋŋgat sesewatne. ² Kawawaŋaŋ zemdelan zenzeyelen zet mme penaŋaŋmak ma teŋ penaŋ mambein. Egaŋ set kileŋ mama imbi temaŋ ek zemdelan zenzeyelen am msat katan yom ekmak set kileŋ mama mbien. Mti imbi temaŋ egaŋ Kawawaŋgalen mulup an indome gakiwiengapm Kawawaŋaŋ dopmaŋ mutumsame delaŋ zein.” ³ Kegok zemti ewe pigok kuwien, “Mka temaŋ keyelen kasakŋaŋ mot kwesiŋ kwesiŋ tapmobe keyepmti Kawawaŋgat sesewatne.” ⁴ Âpme an damaŋ 24 ma kwitnaŋ kwitnaŋ mamaŋinmak soŋgom nembon zulak zulak ekŋenaŋ Kawawaŋgalen mundum Kawawaŋ ikŋaŋ totage egat zikatnan ekŋenaŋ pedondom samti sesewati pigok zewien, “Penaŋ sukwep, Kawawaŋgat sesewatne!”

⁵ Âpme Kawawaŋgalen mundumen zet ŋandaŋ ŋen pigok sokbeye, “Kawawaŋgalen mulup an ma am nâmkijpepeninmak sambe inmagen mobotnaŋ ma tototnaŋ in Kawawaŋ sesewatsait ma eksempeit.” ⁶ Âpme neŋ am sambeyelen bim ŋandaŋ temaŋnok nâmban. Ke tu bimaŋ ome kwisakŋaŋ temaŋ makuinok ma kululuŋ kwisak temaŋ makuinok nâma kwizet kapigok sokbeye, “Amobotnaŋ Kawawaŋaŋ winde toŋaŋ ndik-damaŋ mamingapmti ek sesewatpene! ⁷ Sipsip Nemaŋaŋ egalen aimbiŋ bembeyelen kan sokbein ma imbiŋaŋaŋ ikŋaŋgat aimbiŋ bembeyelen elemiak weyaŋ mgeyepmti nin keŋ oloŋen ma keŋ segeyak ma egat sesewatsane.” ⁸ Kawawaŋaŋ

imbi sanġum melakandu satnaġ penaġ dolaknaġ ke munduġ mamayet nâmsaye. Kawawaġalen am mulup teġ mti mamtemien ekneġ keyaġ keboġ beip.

⁹ Âpme enselaġ zet neġ kapigok dinoye, “Geġ meluwaġ kapigok ku, ‘Sipsip Nemba egalen awembiġ bembeyelen tu meu niniyelen am ekneġ indayaġkwesime kobien ekneġ ke oloġen mit.’ ” Kegok mti zeye, “Zet diġgoyap ke Kawawaġalen zet neġteġnaġ penaġ.”

¹⁰ Kegok dinome neġ egat setnaġ ganzenan pedondomti dundum sasâġât mma eġaġ zemkulumnemti kapigok dinoye, “Geġ nâġât kegok mimipiġ. Neġ mulup an nodi ma nodine notnaġ Zisasiyelen zet zapat dolaknaġ kiġġagapiġ manzemkawaġ bemtemien ekneġġat nolîn. Geġ Kawawaġat etaġ sesewatsa. Kawawaġalen Emetak ke am Kawawaġat nâmkiġpewienen ekneġ Zisasiyelen zezapat dolaknaġ zenzeyelen indamukulem mamin.”

An neġaġ âs satnaġ duknaġ totaġe

¹¹ Âpme neġ ekma kululuġ neġandeme âs satnaġ neġ tapme ekma an neġ duknaġ tage ke am ekneġaġ kwitnaġ kapigok makuip: Eġaġ amneġane ku matalasim indein ma eġaġ zet penaġ keyet toġaġ bein. Keyepmti eġaġ dopmaġ mututu ma kasa kukuġaġ mulup esemteġ penaġ mamin. ¹² Zikatnaġ nembet nembet teziġ taġamaġ keboġ ma neġkeġanen amobotnaġgalen bunduġ isiknaġ sambe tapmâġe. Ma kwit kumpepeġaġ ke igak etaġ mainġti manâin. ¹³ Ma kâlâpmaġ teepmaġ mundum tazin ke siwaġ etaġ

metekumpepenaᅇ an ke mundum tage egat kwitnaᅇ “Kawawaᅇgalen Zet.” ¹⁴ Egaᅇ aᅇ satnaᅇ keyet palen moti mepme egalen kasa kuku an maᅇge temaᅇ kululuᅇngatnaᅇ eᅇᅇnaᅇ kâlâwin satnaᅇ penāᅇ mundumti ek mâti âsiᅇin satnaᅇ dukᅇaᅇ mepmâbien. ¹⁵ Ma dembuseᅇᅇaᅇngatnaᅇ kasaye-len wanam kukᅇaᅇbeᅇ keyaᅇ kwage. Keyaᅇ am sambe msat sambeyet indomti indawalebe. Mti Kawawaᅇ winde toᅇaᅇ ma egalen ᅇnziᅇziᅇ temaᅇ kasaᅇane eᅇᅇnaᅇmak mbe. Egaᅇ aen toᅇge mmamti am indom walebe ke sepem wain kannaᅇ selaᅇ im ziniᅇ ziniᅇ mamip sepem keᅇok mbe. ¹⁶ Kâlâpmaᅇ palen ma tambaᅇanaᅇn tage ke kwitnaᅇ kapigok kukuᅇaᅇ:

“EGANᅇ MSALEN AMOBOTNAᅇ EᅇᅇNGALEN
AMOBOTNAᅇIN TEMANᅇ
MA MSALEN AN DAMUNᅇ EᅇᅇNGALEN AN
DAMUNᅇIN TEMANᅇ.”

¹⁷ Âpme neᅇ eᅇma mepme ensel ᅇen kasuwen tapme eᅇban. Egaᅇ ke tati age sambe tedukᅇaᅇn gwaen kwapme indikti eᅇᅇngat kwizet kumti zeye, “Kawawaᅇaᅇ tu meu temaᅇ aikzingat toti kot ondegit. ¹⁸ In ondekti amobotnaᅇ eᅇᅇngalen sek sesumbaᅇin ma kasa kuku an ᅇeᅇaᅇ bembe eᅇᅇngalen sek sesumbaᅇin ma an windenᅇinbeᅇ eᅇᅇngalen sek sesumbaᅇin ma âs ma an âs palen maip eᅇᅇngalen sek sesumbaᅇin ma am sambe eᅇᅇngalen sek sesumbaᅇin ma am lala ku mamaiwen ma am lala mamaiwen eᅇᅇngalen sek sesumbaᅇin ma amobotnaᅇ ma am tototnaᅇ eᅇᅇngat sek sesumbaᅇin nseip!”

¹⁹ Âpme neᅇ soᅇgom kukᅇaᅇbeᅇ ma msat katanᅇ

amobotnaŋ ma kasa kuku anŋane ilinsakwep ondek tapme ekban. Ekŋenaŋ an âs satnanen tage ek ke ma kasa kuku anŋane ekŋenmak kasa kusâgât kegek mbien. ²⁰ Âpme kasa kumti soŋgom kukŋaŋbeŋ ke ma golaŋ zenze an dâsuki eget sukŋaŋ beme idatawien. Golaŋ zenze an dâsuki egaŋ soŋgom kukŋaŋbeŋ egat zikatnan menok kwitnaŋ kwitnaŋ mge. Mme am soŋgom kukŋaŋbeŋ egalen weŋaŋ mimiŋaŋ ke pedondom sesewatsamti mambien ma egalen muluwaŋ sekŋinan timti mamtemien. Am ekŋen ke keŋin mme yuŋgumtemege. Kegenok mmalu an ekŋenaŋ âs palen soŋgom kukŋaŋbeŋ ma golaŋ zenze an dâsuki eget ke alik tapmalu eget idatimti aimboŋaŋ tep temaŋ nanzaŋ salpa tazin maŋge keyet keŋan ideme towebun. ²¹ Kegenok sokbeme egegalen kasa kuku anŋane tabien ekŋengut an âs satnaŋ dukŋaŋ tage keyelen dembusekŋanengatnaŋ kasayelen wanam kukŋaŋbeŋ keyaŋ toti kasa kuku ekŋen ke indome gakime ageyaŋ ekŋengat sesumbaŋin omba ŋep nimti kambakŋin kwapme wisat mbien.

20

Sadaŋ nup kan tausen kwep setnaŋ betnaŋ zamti msat aimboŋaŋ teepmaŋ butnepiŋ keŋan peme towege

¹ Âpme neŋ taekma kululuŋengatnaŋ ensel ŋen topme ekban. Ek msat aimboŋaŋ teepmaŋ butnepiŋ keyelen ki ma tek aenaŋ weyayaŋaŋ katikŋaŋ ke mtoge. ² Ensel egaŋ gazu gazu temaŋ ke nombe itnaŋaŋ maŋgeyaŋ main. Ke

ek we bekanan ekngat njanin. Enseliwan Sadañ atamti teğan aenan setnan betnan zamti nup kanen tausen kwep mamayet nâmti âtâpeme msat aimboñan teepman keñan towege. ³Towepme ensel keyan set kiñan mpemti sekekek palen gwadeyan milikpeye mneti ke amnan set mâtâpme eğan kwawabe. Mme eğan am ewe keñin mme kilen bembepin manepeme nup kan tausen kwep bembeyet zenzenan. Ke manepeme nup kan sambe bemenğut kwalepepeyet zempepeñanğapmti kwalep peme kwati mulupman kan belaknik mbe.

⁴Âpme neñ mundum totatat elimiakñanmak sambe tapme ekban. Kegogak ekma am Kawawañgalen zetnan zemkawañ bemti egalen zet mâti windenjanben mambien ma am eknen keyan songom kukñanben ikñan ma muluwan weñan ku pedondom sesewatsawien ma kwitnan monzalamanan ma belinan ku kumpepeñanğapmti songom kukñanğalen kasa kuku an eknenan bimin elengewien. Eknen keyelen weñin tapme indikban. An eknen keyan gakikiengatnan mamaen gilik zemkoti Kawawañan am ekdamuñ mimiyelewinde indame mundum totatat elimiakñanmak sambe keyet dukñan totati Kilaismak mulup zemindendenan ke nup kan tausen kwep mbep. ⁵Mti am eknen ke wawat kukñanğat eknenan wabien. Âpme am gakikiñan nen mama ku tiwienanğut eknen keyan nup kan tausen kwep keğok tapme delan zewe. ⁶Am eknen ke wawat kukñanğat keyet wawagat zapat mamaiwan

wati Kawawaŋ iŋŋaŋgalen amŋane teŋ penan ma ekŋen oloŋen mip. Am ekŋen keboŋ ke gakiki ŋen keyaŋ ku indatiwe keyet yaŋaŋ kapigok: Ekŋen ke msat aimboŋaŋ teepmaŋ penan tepmak keŋan ke ku waletbep. Ekŋenaŋ Kilais ma Kawawaŋ egegalen am ekŋengat tuŋguwinan mamti dundundu mulup mbep. Mti Kawawaŋmak am ekŋen kemak am indikdamuŋ mti manepeme nup kan tausen kwep delaŋ zewe. ⁷ Âpme nup kan tausen kwep delaŋ zeme Sadaŋaŋ msat aimboŋaŋ teepmaŋ keŋangatnan ewe kwaletpeme kwati ⁸ am sambe msat kataŋ mamaip ekŋen zet dâsukiyaŋ keŋin myuŋguwe. Am ekŋen kekok mimindawe ekŋen ke kwilin Gok ma Magok. Kekok sokbeme Sadaŋaŋ am ekŋen ke indamakuman nembu ganzenangalen gambibik sambe keboŋ ondekindemti weyeyaŋ mulup mti an kasa mimiyelen tabep. ⁹ Âpme ekŋenaŋ msat sambe kataŋ koti Islael msalen am ekŋengalen ondedak munduminan meti am ekŋen ma Zelusalem mka temaŋ Kawawaŋ meluwaŋ mamtan kemak bembuluŋbien. Kekok mti tatnepeme kululuŋengatnaŋ tewaŋ toti Sadaŋgalen am ekŋen ke indazimâge. ¹⁰ Kekok mme Sadaŋ am keŋin myuŋgumindemti maŋge ek ke mtati tep temaŋ nanaŋ salpamak tazimaŋgeen ke soŋgom kukŋaŋbeŋ ek ma golaŋ zenze an dâsuki egelaŋ matatemunen ke peme towege. Ekŋenaŋ keyet keŋan tati sindem temaŋ tambuyet mamsayet matimambep.

Delan zenze kanen zet mulup temaŋ sokbewe

11 Âpme neŋ mundum totatat elimiakŋaŋmak satnaŋ temaŋ ekti keyet dukŋan an ŋen tapme ekma egalen kogeyelen windeyaŋ ma ŋenzimosetnaŋ kopataŋ zeye keyaŋ kululuŋ ma msat galaŋ zewun. Egeleŋ an keyet ŋenzimosetnaŋ ŋep ku tatagalen keyepmti kegok galaŋ zewun. 12 Âpme am mobotnaŋ ma tototnaŋ gakiwien ekŋenaŋ mundum totatat elimiakŋaŋ keyet ganzenan tapme indikban. Tapme papia ŋotekŋaŋ notnaŋ tage ke ensel ekŋenaŋ mâtâbien. Papia ŋen mâtâge ke am mama kanzizit keyet zapat maip ekŋengalen kwit tage. Mme am sambe gakikiŋaŋ ekŋengalen mama mimiŋin ke papia ekŋen keyet keŋan tage ke ekti zelin zemdelaŋ zemindeye. 13 Âpme am notnaŋ nambu keŋan toti gakiwien ekŋen nambuengatnan gilik zemti wabien. Ma an damuŋ am gakikiŋaŋ maindikdamuŋ min egaŋ am gakikiŋaŋ indeme mebien ma an damuŋ am gakikiŋaŋgalen mundum maekdamuŋ min egaŋ kegogak am gakikiŋaŋ indeme mebien. An damuŋ zut ke Sadaŋgat kandaŋan mamalup. Kegok sokbeme am ekŋen ke msat palen mama mimiŋin mambien keyet kataŋ Kawawaŋaŋ zemindoye. 14 Kegok mti an damuŋ am gakikiŋaŋ ekdamuŋ mamin ma an damuŋ am gakikiŋaŋgalen mundum damuŋ mamin an zut ke Sadaŋgat kandaŋan mamalup ya eget âtâtideme msat aimboŋaŋ teepmaŋ keŋan towebun. Gakiki ke Kawawaŋmak mama ke elenġemideye. 15 Âpme am ŋen ek kwitnaŋ mama kanzizit keyelen papiaen ku tage ekŋen indatimti

âtâindeme msat aimboŋaŋ teepmaŋ tep temaŋ tazimaŋgeen ke âtâindeme towebien.

21

Kululuŋ alakŋaŋ ma msat alakŋaŋ sokbeye

¹ Âpme neŋ kululuŋ ma msat alakŋaŋ taekma sokbeme kululuŋ ma msat itnaŋaŋ keyaŋ yek bewun ma nembu temaŋaŋ kegoŋak yek beye.

² Kegok sokbeme Zelusalem mka temaŋ teŋ alakŋaŋ ke kululuŋen Kawawaŋmagengatnaŋ kwatopme ekban. Ke sepemaŋ imbi ŋen an zapatnaŋ ekmagenpepeyelen mamiakpeme damuŋ matazin keboŋ ekban.

³ Âpme Kawawaŋgalen mundum totatat elimiakŋaŋmak keyet palengatnan zet ŋande temaŋ kapigok zeme nâmban, “Ekdik, Kawawaŋgalen mka ke amŋanemagen sokbein. Egaŋ ekŋenmak matapme ekŋenaŋ ikŋaŋgalen amŋane penaŋ bemti mambep. Kawawaŋaŋ ekŋenmak mamti ekŋengat Kawawaŋin penaŋ bewe.” ⁴ Mamti siawin kaput indewe. Gakiki ma kemberŋ palen mama ma si susu ma sindem mee ke ku tabe. Kwitnaŋ kwitnaŋ msat itnaŋaŋ takwage keyaŋ yek bemâpme delaŋ zeye.”

⁵ Kegok sokbeme Kawawaŋaŋ mundum elimiakŋaŋmak keyet dukŋan tati kapigok dinoye, “Nânik, neŋ kwitnaŋ kwitnaŋ sambe alakŋaŋ mma sokbein.” Kegok zemti kegoŋak dinoye, “Geŋ zet ke wembe katn penaŋ amnaŋ nâmkijpepeyelengat papiaen meluwaŋ mi!”

⁶ Mti ewe kapigok dinoye, “Kwitnaŋ kwitnaŋ sambe ke ilak sokbemâpme delaŋ zeye. Neŋ

kwitnaŋ kwitnaŋ sambeyet toŋaŋ ma kwitnaŋ kwitnaŋ sambe nen maekdamuŋ miyap. Neŋ eweŋaŋ tapma kwitnaŋ kwitnaŋ sokbeyeyan neŋ tapma kogogak delaŋ zewe. Âpme ŋen egaŋ tuyet gakin beme neŋmagen kopme neŋ tu zikatnaŋ mamaŋaŋmak keyetnaŋ tu ke sama nimti mama kanzizit mambe ke tosaŋepiŋ. ⁷ Am ŋenaŋ nâmkîŋpepe neŋmagen atam tati bekaŋaŋgalen winde ke kume tobe beme egaŋ kapiyet katnaŋ tabe: Neŋ egat Kawawaŋaŋ penaŋ bema egaŋ nâgât nemun bewe. ⁸ Yanŋut am Kawawaŋgalen zetnaŋ mkawaŋ bembeyelen maŋiŋgalip ma am egat nâmkîŋpeip yanŋut Kawawaŋ bamkumpewien ma am kwitnaŋ kwitnaŋ bekaŋaŋ mamip ma am maindome gakip ma am set kileŋ mamaip ma am aŋkambuk mulup ma mkambuk mulup ma egegat yeŋ zelit ma agulam mulup mamip ma am notnaŋ mulup sepem kekok mamip ma am nopiom masesewatsaip ma am zet dâsuki manzeip am ekŋen keboŋ keyaŋ mundumin msat aimboŋaŋ teepmaŋ penaŋ tepmak nanzaŋ salpamak omba zimti kipmaŋ penaŋ mambem tazin ke toti gakiki ke Kawawaŋmak mama ke elenŋgemindewe.”

*Zelusalem mka temaŋ alakŋaŋ kulu-
luŋengatnaŋ kwatoge*

⁹ Âpme ensel kwep ensel 7 ekŋenmagengatnaŋ egaŋ kotati dinoye, “Kopmane Sipsip Nembraŋaŋ egalen imbi zapat ke zikat gama ekbak.” Ensel zet zeye ke pelepmaŋ mtaŋpme makuma 7 kekok beye. Pelepmaŋ ekŋen keyet keŋaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ bekaŋaŋ 7 kwep kwep kataŋ pelep ekŋen

keyet kenan gak zem tabien. ¹⁰ Kegok zemti zikat name ekma Kawawangalen Emetaknan winde namti zikatn mme menoknok ekma enseliana iknanak naikti kalan teman teepman nen tage ke nati duknan mobelin. Moti mka teman ten Zelusalem kululun Kawawangmagengatnan toge ke zikat name ekban. ¹¹ Toti tapme zikat name ekban ke Kawawangalen busatnan temanmak keyan mbusatnan penan bemtage. Ma soknan teman puyuk payaknan nanzan kwitnan zaspâ mânepman teman makwitip sakam kebon ekban. ¹² Mka teman ke ganzenan tokwat be-mbulunji kimbatnan nanzan bempepenan ke teepman ma katiknan penan kimbat ke setokwakwatnan ¹² weyayan. Ma setokwakwatnan ¹² keyet ganzenan ensel kwep kwep katan tati setokwakwat damu mbien. Mti setokwakwat ¹² keyet palen Islael am manje ¹² keyet kwilin kwep kwep keyet kalan kumpepenan tage. ¹³ Âpme kasup kwakwatnaset sekekek tuk tabien ma kasup towetnaset kogogak tujan tabien. Mme tâgâyanbem kukunaset sekekek tuk ekma tabien ma tâgâyan mepma delan zein kogogak tujan tabien. ¹⁴ Mka teman alaknan keyet tepuman ¹² waletpeme kwatage keyet palen Sipsip Nembanngat nembanane ¹²gat kwilinan duknan kumpepenan ekban.

¹⁵ Ekma ensel zet zeme nâmban keyan tek kwitnan kwitnan bem eekgalen golan weyayan keyan mka teman alaknan keyelen tepum ma sekekek ke bem eege. ¹⁶ Mka teman alaknan keyet kwisimbembenan zulak zulak kegok. Mme

ekñen ke bem eekme sakam kwep beye. Âpme kimbatnañ bem eek ekban keyet teepmañañ 1,500 mael mee kegok. Teepmañañ ekban sepe- mañañ kegogak temañañ ma palakñañañ ilizuzut sakamit kwep. ¹⁷ Mka temañ alakñañ keyet kimbatnañ bembuluñ tage keyet mâmañañ 65 mita. Enselañ betnañ gwezenaŋgatnañ dukñañ keyañ mka temañ alakñañ keyet kimbatnañ bem eekgaen amnañ belinañ kwitnañ kwitnañ mambemegip keyet katnañ mge. ¹⁸ Kimbatnañ ke nanzañ kwitnañ zaspâ keyañ walalatnañ ma mka temañ alakñañ ikañañ penañ ke gol titikñañañ walalatnañgapmti galasiyañ puyuk peyak maminok mme ekban. ¹⁹⁻²⁰ Mka temañ alakñañ keyet tepumañ kwep kwep nanzañ tosañin temañ ego egoñañmak keyañ walalatnañ. Nanzañ ekñen keyet kwilin ma ekñen zibonñ eknâm mimiyelen kapigok: zaspâ ke gol nembonñ sokñañañ puyuk peyak mge ma sapaya nanzañ kâñkâmañ kululuñ nembonñ ma nanzañ ñen kwitnañ aget ke satnañ kilimbiñañ ma nanzañ ñen emelal kokñañ msikokok kebonñ ma nanzañ ñen satnañmak ñamañ mitipesak kwitnañ sadonis ma nanzañ ñen kwitnañ kanilian ke alalañañ, ma nanzañ ñen kwitnañ kilisolait ke tipkokok, ma nanzañ ñen kwitnañ beal kokñañ nembu msikokogañ keñañ tapme ekbek nembonñ, ma nanzañ ñen kwitnañ topaz tipkokok yangut aiaikñañ, ma nanzañ ñen kwitnañ kilisopalas mitipesak tipkokokmak kokñañmak temakwep metek kukuñañ, ma nanzañ ñen kwitnañ zakin mitipesak tipkokokmak alañañmak temakwep metekukuñañ, ma nanzañ ñen kwitnañ ametis

mitipesak kânjkâmanmak namanmak temakwep metek kukunan keyet katan. ²¹ Âpme sekekek 12 eknen ke mondele katnan nembon kekek tosanan mobotnan kwep kwewan sekekek igak igak ke miminan ekban. Mme set tambangumin goliyan miminan kegogapm galasiyan puyuk peyak mge.

²² Nen mka teman alaknan keyet kenan ekspema mopme sesewat mka teman ke ku tapme ekban. Enenogat Amobotnan Kawawan winde ton ma Sipsip Nembanan egelan sesewat mka teman alaknanok bemalu amnan sesewatidewep.

²³ Kawawangalen sanja songanan mka teman alaknan keyelen tanam manzin ma kasupmak eyongayan mka ke busatnan ku sasayelen enenogat Sipsip Nembanan mka teman alaknan keyelen tanam bemti manzim tazin.

²⁴ Âpme am msat katangalen eknenan busatnanin Sipsip Nembanan egalen tanam ziwe keyet busatnanen tabep. Mme amobotnan msat palen maip eknenan kwizet bunamin ke mka teman alaknan keyet tewalan besât timobep. ²⁵ Mka teman alaknan keyet kenan tambumbu nen ku tabe. Msanti etan tapmepme sekekek sambe eknenan mâtâpen matapmambep. ²⁶ Mme am sambe msat palen maip eknenan kegogak kwizet bunamin ke tewalan mka teman alaknan besât mobep. ²⁷ Am yominmak ma mama mimi bekanan mti mamaip ma zet dâsukiñinben eknenan mka teman alaknan ku mobep. Am kwilin Sipsip Nembangalen mama papiaen tazin eknenan etan keyet kenan mobep.

22

Mama tuyelen zet

¹ Âpme ensel egan mama tu teman nen zikat name ekban. Tu ke puyuk payaknan omba penan sakaman galas nembon. Ke tu zikatnan Kawawan ma Sipsip Nembanan egegalen mundum totatat elimiaknanmak keyetnan kwatoge. ² Toti mka teman keyelen set tungupmaset mezin. Tu keyet nembet nembet mamayelen tep keyan tapmege. Tep eknen keyet penanin nup kan kwep keyet kenan sek 12 penanin maeligip ma eyonga kwep kenan penanin sek kwep maeligip. Ma msat katan tep sinan keyan am mme dolaknan bemâbep. ³ Mka teman keyet kenan am ma kwitnan kwitnan Kawawan saik kumindeye eknen keyan kenan ke ku tabep. Yangut Kawawan ma Sipsip Nembanan egegalen mundum elimiaknanitmak mka teman keyet kenan ilit mundumit keyet duknan tapmalu Kawawangalen mulup amjane eknenan iknangat sesewatpenti mambep. ⁴ Mti am eknen keyan ek weyan ekmâtâti mambep ma ekngat monzalaman egat kwitnanan kumpepenan tabe. ⁵ Ma mka teman keyet kenan tambumbu ewe ku tabe ma am eknenan tanam ma kasup keyet olalat mulup ku mbep. Eneogat Amobotnan Kawawan iknan busanan bemindemti mamambe. Kegok sokbeme eknenan amobotnan kwati am msalen indikdamun mti kwesin kwesin mameti mambep.

Zisasiyan kokogalen kanan soknan bein

⁶ Âpme ensel keyañ pigok dinoye, “Zet papia kapi penañanmakgapmti amnañ ñep nâmkinjewep. Amobotnañ Kawawañ egak Emetak Teñañ golañ zenze an ekñenmagen indame ikñañgalen zetnañ mme sosok kwakwagalen indaye. Egañ ensel ñen am nâmkinjepenmagen peme topme kwitnañ kwitnañ sokñañ sokbesâpm ke zemzikat indaye.”

⁷ Enseliyañ zet kekok zemdelañ zeme Zisasiyañ pigok zeye, “Nânik, neñ sakwep kosowap. Âpme an ñenañ zet papia kapiyet keñañ gawepuween kwitnañ kwitnañ bam sokbesâpm ke egañ oloñen mbe.”

⁸ Âpme Zânañ pigok zeye, “Neñ kwitnañ kwitnañ sambe ke eknâmban. Ke eknâma delañ zeyeen ensel keyet setnanen pedondom sawan. Enenogat egañ kwitnañ kwitnañ sambe zemzikat name neñ egat dundum sasâgât mban.” ⁹ Yangut ensel egañ zemkolumnemti zeye, “Yegat, pemane talak! Neñ mulup an nodi ma golañ zenze an nodine ekñengalen mulup an ma am papia kapiyelen zet gawepumti mambep ekñengat nolín keyepmti geñ Kawawañ ek etañ sesewati dundum sawanik!” ¹⁰ Kegok zemti kapigok dinoye, “Geñ papia kapiyet keñanen zet tazin ke sokbesâpm kapi ku enziliwanik. Zet papiaen kunek ke ilak penañan sokbembeyelen kanañ sokñañnik bein ¹¹ keyepmti kan keñ gilik zenzeyelen ñen ewe ku tazin. An bekanañ mimi egañ bekanañ msâti mbe ma egañ set kileñ mama masâgât nâmba egañ ñep mambe. Ma an teñ main egañ kekok mambe. Ma

an keñan kwetetepman main egan kegogak mambe.” ¹² Âpme Zisasiyan pigok zeye, “Nânik! Neñ sakwep penan kosowap. Neñ dopman mutumindandayelen koti am kwep kwep mama mimiñinangkat katan dopman mutumindawap. ¹³ Neñ kwitnan kwitnan sambeyet toñan ma kwitnan kwitnan sambe nen maekdamun miyap. Neñ eweñan tapma kwitnan kwitnan sokbeyeyan neñ tapma kogogak delan zewe. Neñ eweñan takwaban bam tapmobap.”

¹⁴ Âpme am nâlen zetn mâti esemten mambien ekñenan ñep mka teman keyet setokwakwatanen moweti keñan meti mama kanzizitgalen tep keyet katnan nâmindema nimbep keyepmti ekñenan olonon mtalit. ¹⁵ Âpme am set kileñ ma kwitnan kwitnan bekanan mamip ma am ankbuk mulup ma mkambuk mulup ma egegat yeñ zelit ma agulam mamip ma am notnan mulup sepem kegok mamip ma am set kileñ mamaip ma maindome gakip ma am nopiom sesewatsaip ma am zet dâsuki manzeip ekñenan mama mimi kebongat tikñan manâipgapmti Kawawanğalen mundum dolakñanen ke ku tabep.

¹⁶ Âpme Zisasiyan kapigok zeye, “Neñ nâlen ensel zempema zet ke mti geñmagen koti geñ zet ke papien kumane zet keyan Kawawanğalen nâmkijpemaip ekñenmagen mebe. Âpme neñ Dewitgalen inşokñane penan beyap ma neñ saputun busatnan teman tambunan makwatazin kebon beyap.”

¹⁷ Kawawanğalen Emetak ma Sipsip Nembanğalen imbi zapat mamalup egelan Ki-

laisiyet pigok zewun, “Geñ kot!”

Ma an ñenañ zet ke nâmti kegogak zewe, “Geñ kot” Âpme ñen ekñen tuyet gakimti kobep ma ekñen tu niniyet nâmbep ekñenañ koti mama tu tosañepiñ nimbep.

Zânañ Zisasiyelen golan zet delañ zenzeyelen zet ma zetik mge

¹⁸ Âpme Zânañ amgat golan zet kapigok zeye, “Am ñenañ golan zet papia kapi keñan mainñti nâmbep ekñengat golanin tiyap ke pigok: Am ñenañ keñañgalak zet ñen tusumti zewe beme Kawawañañ papiaen kwitnañ kwitnañ bekanañ sokbembeyet zenzeñañ ke ewe tusumti sawe.

¹⁹ Ma am ñenañ zet kapi notnañ aseke beme Kawawañañ mamayelen tep katnañ egat zapat tazin ke ma mka temañ teñ keyet keñan ku mebe ke menzem timâbe. Kwitnañ kwitnañ ke sepem kegogak papiaen kumpepeñañ matazin keyañ sokbewe.”

²⁰ Zet sambe zenzeñañ kapiyet toñañañ zet kapigok zein, “Penañ sukwep! Kann ilik sokñañik bein.”

Zeme Zânañ dopmañ zeye, “Ke penañ, Amobotnañ Zisas, geñ kot!”

²¹ Amobotnañ Zisas egalen keñ taolelañ am Kawawañgãt manâmkiñpeip ekñenmak wemti wembe. Ke penañ.

Kawawangalen Tâtâ Alakŋaŋ
The New Testament in the Nabak Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Nabak long Niugini

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nabak

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

ea68a902-358a-5c72-82de-a583fc4809e7